

JESU LÄRA
OCH TVÅ ANDRA PREDIKNINGAR
AV
N.P. WETTERLUND

Språkligt moderniserad – PRELIMINÄR VERSION

N.P. Wetterlunds Skriftkommitté 2020

INNEHÅLL.

JESU LÄRA.....	1
SYNDAKÄNNEDOM.....	12
GUDS BARN.....	27

J E S U L Ä R A

PROVPREDIKAN I JAKOBS KYRKA I STOCKHOLM
FÖRSTA SÖND. EFT. TRETT. 1902

JESU LÄRA.....	1
I. Jesu läras uppkomst och väsen.....	1
II. Nyckeln till Jesu lära.....	6
III. Tre illustrationer till Jesu lära.....	9
1 Lövhuddohögtidens morgonceremoni.....	9
2 Lövhuddohögtidens middagsceremoni.....	10
3 Lövhuddohögtidens aftonceremoni.....	11

T V Å P R E D I K N I N G A R

DELVIS HÅLLNA I JAKOBS KYRKA I STOCKHOLM
DEN 8 OCH 10 OKT. 1901

SYNDAKÄNNEDOM.....	12
I. Synd och död.....	12
II. Den korsfäste.....	17
III. Stam-liv och gren-liv.....	24
GUDS BARN.....	27
I. Den lilla bibeln.....	27
II. Nådesordningen.....	28
1 Port-livet.....	31
2 Väg-livet.....	34
III. Återblickar.....	39

JESU LÄRA

Herre, giv oss *ditt* ord, som är ett levande ord, att det må föra oss på ordets väg till det eviga ordets mål. Amen.

Text: Joh 7:14–18.

När halva högtiden redan var över gick Jesus upp till tempelplatsen och började undervisa. Judarna blev förvånade och sa: "Hur kan han känna Skrifterna, han som inte har studerat?" Jesus svarade: "Min lära är inte min, den kommer från honom som har sänt mig. Om någon vill göra hans vilja ska han förstå om min lära är från Gud eller om jag talar av mig själv. Den som talar av sig själv söker sin egen ära. Men den som söker hans ära som har sänt honom, han är sann och ingen orättfärdighet finns i honom.

Vår text försätter oss till lövhyddohögtiden i Jerusalem. Denna högtid firades på hösten varje år i sju dagar såsom en skördefest och som ett minne av Israels vandring genom öknen.

Herren uppträdde vid denna högtid och *undervisade*. Och han verkade ha undervisat mycket vid densamma. Ty största delen av sjunde och åttonde kapitlen här hos Johannes har han talat vid detta tillfälle.

Nu innehåller vår text endast tre små verser av vad han då framställt. Och i dessa talar han om sin lära i allmänhet och blott antydningssvis samt från tre synpunkter: hur den uppkommit, vad den är samt om nyckeln till densamma.

Därför skriver vi som ämne över texten de orden:

JESU LÄRA

I

Jesu läras uppkomst och väsen

Med Jesu lära förstår vi här, inte teorier eller lärosatser, utan vad han själv förstått med denna, då han sa: *Mina ord är ande och liv* (Joh 6:63). Liv och lära är hos Herren *ett*. Hans ord kan aldrig skiljas från hans person. Han *är* i djupaste mening sitt ord.

Denna lära inhämtade han inte i rabbinernas skolor eller efter något gängse system. Han lärde den av Gud i *livets* skola. Och denna hans livs skola omfattade två skeden; det första från barnaåren och intill förklaringen på Tabor; det andra från förklaringen och intill korset. Och i hela denna skola förelåg för varje dag blott *en* läxa. Och alltid *samma* läxa. Och det är den, som han antyder i sista versen av vår text: *Den som talar av sig själv söker sin egen ära. Men den som söker hans ära som har sänt honom, han är sann och ingen orättfärdighet finns i honom.* Alltså två saker: han sökte aldrig sin *egen* ära – han sökte alltid *Guds* ära. Sökte aldrig *sig själv* – sökte *Gud* i allt. Eller: han förnekade sig själv och bejakade Gud. Eller: han avdog ifrån sig själv och levde inför Gud. Eller: han utestängde ifrån sig all orättfärdighet och var sannfärdig, så att hela hans liv, på varje punkt, sammanföll med Guds vilja. Kort sagt:

läxan var ett *nej* och ett *ja*. * Ett nej till den egna viljan och ett ja till Guds vilja i allt.

Han ställde sig följaktligen under grundlagen för människolivet, livets andelag, livets högsta naturlag: **kärlekens offerlag**. Den lag, varom dagens episteltext handlar: Därför uppmanar jag er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar som ett levande och heligt *offer* som behagar Gud – er andliga gudstjänst. Och anpassa er inte efter den här världen, utan låt er *förvandlas* genom förnyelsen av ert sinne så att ni kan pröva vad som är Guds vilja: det som är gott och fullkomligt och behagar honom. (Rom 12:1–2).

Denna lag har Herren själv vid ett högtidligt tillfälle påvisat såsom en naturlag: Jag säger er sanningen: *Om vetekornet inte faller i jorden och dör, förblir det ett ensamt korn. Men om det dör bär det rik frukt.* (Joh 12:24). Den högre motsvarigheten härtill på människolivets område anger han strax i den följande versen: *Den som älskar sitt liv förlorar det, och den som hatar sitt liv i den här världen, han ska bevara det och vinna evigt liv.* Och han ställer sig själv och sina lärjungar under denna livets stora grundlag (Matt 10:39; 16:25; Mark 8:35; Luk 9:24; 17:33).

Alltså: människolivet i denna värld är inte givet för att älskas och bevaras, utan för att hatas och mistas. Och detta därför att det är ett *frö*. Ty inget frö skapades för att leva utan för att dö: inte för att bibehålla sig som frö — då är dess ändamål förfelat — utan för att falla i jorden, brista, upplösas och försvinna som frö. Blott så ger det upphov till växt. Endast genom *död* fyller fröet sin mission. — Vårt naturliga kropps- och själsliv i denna värld med alla dess krafter, gåvor och förhållanden, är inte vårt verkliga liv, det är blott fröet till detsamma. Det får därför inte bibehålla sig såsom sådant såsom ett liv blott i och för denna värld, ty då är dess uppgift förfelad. Det måste som alla frön in i frö-döden. Och människolivets frö-död är, som vi antytt, självförnekelse och världsförsakelse eller kärlekens självupppoffring inför Gud. Och denna frö-död griper djupt in i vårt liv. Även våra mest berättigade begär och böjelser måste på ett eller annat sätt frö-dö, offras, uppoffras för högre syften och strävanden, i annat fall blir de blott förgängliga blommor för tiden, men för evigheten blir de ingenting. Allt som undandrar sig fröets död, det bär undergångens död i sig – allt som böjer sig under frö-död, bär evigt liv i sig. Kort sagt: Allt som tas själviskt är för evigt förlorat. Allt som offras i kärlek är för evigt bevarat.

Denna offerlag, som i olika gestalter genomgår och behärskar hela skapelsen, denna kärlekens offerlag är själva väsendet i Jesu lära. Den *är* offerlagen. Herren kände ej mer än en enda sanning: kärlekens offerlag. Och det finns på vår jord blott *en sanning*: kärlekens offerlag. Om denna handlade alla Jesu ord. På den syftade hela hans liv. Och denna lag har han inskräpt, stundom med fruktansvärt allvar, så att vissa uttryck blivit nästan stereotypa, återkommer som stående ordspråk, såsom ungefär detta: mist, o människa, ditt liv — och du finner det! Behåll ditt liv — och du förlorar det!

Att motta denna lära av Gud, att förverkliga den i ett människoliv

* Detta nej och ja är blott två sidor i sak.

och att med levande ord intala den i människornas hjärtan — det var Jesu dagliga läxa. Han förhöll sig i sann mening som lärjunge inför Gud. Han *lärde* sig att lyda (Hebr 5:7–10).

Låt oss ta en dag i hans barnår t. ex. vid tolv års ålder. Han vaknar om morgonen. Strax förnimmer han den ljuva fläkten av duvans vinge, så som varje snällt barn gör då det vaknar. Ned sänker sig nämligen andens duva över hans själ, framruvande med sin himmelska värme livets möjligheter för den dagen. Han ber, såsom varje snällt barn gör varje morgon. Han försänker sig in i Gud och den himmelska världen, som tillhör barnen (Mark 10:14). Han lyssnar. Han hör en röst. Och det är denna: genom död till liv! Offerlagen! Nej till dig själv och ja till Gud! Genom detta heliga morgonvarsel vigd för sin dag, genomlever han barnets glädje, sorger, frestelser och göromål på ett mera mänskligt och naturligt sätt än vad vi vanligen föreställer oss. Och i allt gäller blott ett: att frö-dö, så som barnet kan och ska det, att lyda, lära, tjäna, offra sig och älska.

Ta så en dag i hans ynglingaålder. Han vaknar om morgonen. Strax förnimmer han den ljuva fläkten av duvans vinge, så som varje god yngling gör då han vaknar. Ned sänker sig nämligen andens duva över hans själ, framruvande med sin himmelska värme livets möjligheter för den dagen. Han ber, såsom varje god yngling gör varje morgon. Han försänker sig in i Gud och den himmelska världen, den eviga ungdomens värld. Han lyssnar. Han hör en röst. Och det är denna: genom död till liv! Offerlagen! Nej till dig själv och ja till Gud! Genom detta heliga morgonvarsel vigd för sin dag, genomlever han ynglingens glädje, sorger, frestelser och göromål. Och i allt gäller blott ett: att frö-dö, så som ynglingen kan och ska det, att förvandla livets mångfaldiga frögestalter till evighetsväxt inför Gud, att i kärlekens offer-lydnad bevara sig för själviskhet, att i andens kraft dra värde av allt, av både ljuvt och lett, för den invärtes människan och evigheten.

Så förflöt hans barndoms- och ungdomsår Varje morgon samma röst, ty Guds röst är blott *en*, hans ord är blott *ett*: kärlekens offerlag. Varje dag samma läxa: kärlekens offerlag, tillämpad i livets mångskiftande tusenfalder, genom tusenfaldig lydnad i tusenfaldig frö-död.

Han har uppnått 30 års ålder. Han står vid Jordans strand för att döpas. Och i samma stund som vattnet slår igen över hans huvud är offerlagens dödssida undertecknad. Och då han stiger upp ur vattnet, är offerlagens livssida undertecknad. Nu öppnar sig himlen. Duvan sänker sig ned och *förblir* över honom. Detta som belöning för 30-årig trohet mot anden. Ty Herren fick ingenting av gunst. Han fick allt efter förtjänst: sanningen stycke för stycke i den mån han omsatte den i liv. Men på samma gång är andens gåva vid dopet invigningen till hans kommande liv, till hans ämbetsgärning. Och nu börjar densamma.

Låt oss nu ta en dag i hans mannaålder. Han vaknar om morgonen. Strax höjer han sig i andens kraft uppåt, sökande himmelens dop-öppning, så som varje andedöpt människa gör då hon vaknar. In stiger han i själva himlen, så som varje sann man och kvinna gör i morgonstunden. Han ber, lyssnar, hör en röst, den kända fadersrösten, men nu kläder den sig i en annan dräkt, den säger: *lag och profeter*. Det är namnet på offerlagen, sådan den föreligger i det gamla testamentet. Profeterna är dess dödssida, lagen dess livssida. Herren svarar med

dessa ord: Jag ska fullborda lagen och profeterna (Matt 5:17). Och så blir hela hans dag ett levande svar på löftesförbundets offerlag.

Nu slår middagstimmen i hans liv. Han bestiger Tabor. Hans kropp blir oändligt lättare än luften och vitare än solen. Vad är detta? Han blev *förvandlad*, heter det. Det är en levande illustration till hela hans föregående liv, en tavla under vilken står skrivet: "Förvandlingen" och därunder inom parentes: "Fullbordad offerlag: genom död till liv". Detta är slutresultatet av den dagliga och stundliga inre förvandlingen: frö-förvandlingen. Nu har fröet dött och skjutit evighetsväxt. Han *behöver* nu inte dö. Han *kan* inte dö en "naturlig död", ty han har gått genom död till evigt liv. — Så skulle det gått Adam, så oss alla. Om vi förblivit under livets offerlag, skulle vi ha slutat vårt liv på ett Tabor.

Men förklaringen är också invigningen till det *senare* skedet i hans liv, som är övervägande ett lidande (Matt 16:21). Moses och Elias, offerlagens representanter till dess livs- och dödssida, talar med honom om den frivilliga utgången i Jerusalem. Hans Taborsliv ska nu bli fröet till världens nya offerlagsliv. Sådan han står på Tabor, duger han gott till förebild för ej fallna adamiter, men till syndares frälsare duger han inte.

Det finns nämligen en falsk naturlag i världen, den fruktansvärde inkräktaren, som slagit människolivet under sig, så att ingen kan i ursprunglig mening fullborda offerlagen. Han kallas av Paulus för syndens och dödens lag eller makt (Rom 8:2). Han är det falska *själv-ordet*, ett motsatsord till kärlekens *offer-ord*. Detta senare är, som vi sett: nej till mig själv och ja till Gud. Det förra är: ja till mig själv och nej till Gud. Och här menar vi, såsom över allt — vi säga det än en gång — ej ord i vanlig mening utan i betydelsen av andemakt. Såväl offer-ordet som själv-ordet är ande och liv i fullaste (kontrast) motsats till varandra. Och båda är konungaord, riksord. Det ena utgår från Ljusfurstens på Tabor, det andra från Svart-fursten i underjorden.

Den sanna naturlagen är: genom död till liv. Den falska är: genom liv till död (genom ett själviskt, förgängligt jordeliv till undergångsdöd). Och denna senare måste krossas av den förra. Men då måste den sättas i tillfälle att utveckla hela sin styrka. Den måste få en maktstund, om vilken det i fullaste mening kunde sägas: detta är er stund och mörkrets makt.

Och själv-ordets makt mot offer-ordet är frestelsen, dels såsom ett tjuvnings-ord och dels såsom ett pino-ord. I det förra hade frestaren hittills inlagt hela sin vämjeliga andestyrka genom att förespegla Herren den falska människo- och messiasbilden, världs- och högfärdsbilden, särskilt i öknen. Nu ska han få lägga honom på korsets sträckbänk och genom allehanda tortyrplågar få honom att bryta offerlagen. Ty om offerlagen står striden livet igenom, från krubban till Golgata. Allt beror nu på om Tabors-fröet dör eller inte, mistes eller behålles, hatas eller älskas. Frö-död eller "frö-liv" — det är hemligheten. *Det* är här som överallt i tillvaron det stora mysteriet – livets och dödens mysterium.

Och från Tabors härlighetshöjd steg Herren ned i detta utforskade djup. Han "krympte ihop sig" till ett litet, litet frö. Utblottande sig, förnekande sig och försakande allt, offerande allt. Görande sig så utforskligt frö-liten, på det att själv-ordets frö-behållelse-storhet skulle kunna riktigt komma åt honom både inifrån och utifrån. Så att *han*

skulle kunna komma åt själv-ordet i dess innersta kraftpunkt och hjärta. Ty blott så kunde han tillfoga världsondskan, den falska självlagen, ett avgörande nederlag för tid och evighet. Därför blev han av Gud övergiven och så försvagad till kropp och själ, att han bokstavligen dignade under korset. Ty just i en sådan frö-litenhet är människan mottaglig för själv-ordets hela pino- och frestelsestyrka. Men en seger i en sådan belägenhet är just *den fullkomliga segern*. Ty då allt det hela och det starkaste är försökt *förgäves* — då är allt *förgäves*.

Och fast står Herren i sitt frö-nej och frö-ja under allt detta. Han rymmer inte från synden genom den lekamliga döden. Han frö-dör från synden, dör andligen från den, så att frö-död och lekamlig död sammanfaller. Ty i det ögonblick han uppgav sin ande, är han så slutförnekad, slut-försakad, slut-uppoffrad, att han är ett andelik inför synden. Han steg utom möjligheten att kunna frestas mer. Och det är just denna frö-död i döden, som Paulus anger i de gåtfulla orden: *Hans död var en död från synden en gång för alla* (Rom 6:10). — Och å andra sidan var han så slut-uppoffrad i kärlekens ja-lydnad för Guds vilja, att han även här steg utom gränsen, utom möjligheten att göra Guds vilja mer på jorden, ty hon var fullgjord. Denna sida uttrycker Paulus på samma ställe med orden: *Hans liv är ett liv för Gud*. Med ett ord: hans frö-död i döden var fullkomlig för evigt (Hebr 7:28), så att han kunde inte mer inbegripas inom tid och rum.

Så fullbordade Herren offerlagen och upprättade i sin person på ett grundläggande sätt den genom själv-ordets lag i hela tillvaron brutna och kränkta offerlagsordningen. Så sökte han alltid Guds ära, och det ända in i sin egen frö-ringhet, i den största vanära och smälek. Och därmed gav han upprättelse åt Guds kränkta majestät, gav Gud sin rätt, det Gud tillhör. Och detta är den innersta grundvalen för upprättandet av lag och rätt på vår lag- och rättlösa jord. Ty att Gud får sin rätt, därpå vilar all rätt i himmel och på jord.

Och så blev Herren det tvåsida offerlagsordet: Offer-Ordet. Han beredde ett kärlekens kraft-nej till allt ont och kraft-ja till allt gott. Och i de två punkterna hakar Paulus sig fast. På denna Jesu nej-kraft och ja-kraft bygger han sitt evangelium, ty han säger: *Han dog för alla, för att de som lever inte mer ska leva för sig själva* — inte leva själviskt efter själv-ordets naturlag — *utan för honom som har dött och uppstått för dem* — leva efter Offer-Ordets naturlag (2 Kor 5:15). Och i denna Jesu dubbel-kraft får vi del genom en syndaförlåtelse, som på samma gång är nyfödelse, och genom en nyfödelse, som på samma gång är syndaförlåtelse. I Jesu stam-nej blir vi gren-nej — i Jesu stam-ja blir vi gren-ja — i Jesu stam-offer blir vi gren-offer.

Offerlagen är alltså vårt evangelium. Och i den såg Paulus sin frälsare, då han sa: *Livets Andes lag har i Kristus Jesus gjort mig fri från syndens och dödens lag. — Så skulle lagens rättfärdiga krav uppfyllas i oss som inte lever efter köttet utan efter Anden.* (Rom 8:2–4).

Sådan är Jesu lära och så har den uppkommit. Den har naturligen många sidor och säkerligen fler än någon dödlig anat. Vi har nu blott påvisat två, dem som är antydda i vår text.

II

Nyckeln till Jesu lära

Beviset för Jesu läras gudomliga ursprung eller nyckeln till den antydes i dessa ord: *Om någon vill göra hans vilja ska han förstå om min lära är från Gud eller om jag talar av mig själv*. Alltså: var ligger nyckeln? Svar: i hjärtat, i viljan. Sök den då aldrig i de lärdas skolor, i böcker och system. Den finns inte där. Den ligger dig mycket närmare än så och är av mycket högre rang än så. Varje människa bär den på sig eller rättare: uti sig.*

Och den måste på grund av sakens natur ligga i hjärtat. Ty Jesu lära är, har vi sett, en person. Men att en person finns till och hurdan han är, det lär jag i sanning att känna blott genom personlig bekantskap med honom. Och Jesu lära är liv, men liv lär jag känna blott genom att leva det. Och Jesu lära är praktik, men praktik fattar jag verkligen blott genom praktik. Och Jesu lära är Guds vilja eller offerlagen. Men en vilja förstår jag bäst genom att vilja vad den vill, att ställa mig under densamma.

Och Guds vilja eller offerlagen har vi alla i vårt hjärta. Där har Gud, o människa, redan i skapelsen intalat sitt nej till allt ont och sitt ja till allt gott. Detta nej och detta ja är vårt väsens grundton, grundlag, vår högsta självbevarelsedrift. Och varje vaket samvete säger, att de två gudsorden är skrivna därinne.

Men utanpå Guds nej till det onda skrev Satan sitt ja till detsamma. Och utanpå Guds ja till det goda skrev han sitt nej till detta — jag säger "Satan", ty att han finns till, det vet jag av personlig bekantskap med honom.

Så har då människan, som förut är antytt, två motsatta naturlagar inom sig, två röster, en god och en ond. Och genom den onda rösten har Guds röst blivit mycket dämpad, nedtystad. Men tystnat har den inte och tystnar aldrig i evighet ty den är dock, o människa, ditt väsens grundlag, din högsta naturlag, och den sitter i så länge ditt väsen finns till.

Och över varje människa — hon må vara jude, kristen eller hedning — svävar himmelens duva. Och i synnerhet i våra yngre år söker hon att ur vårt hjärtas djup framruva Guds nej och Guds ja, samt lära oss lyssna till Ordet i vårt bröst och att böja oss att *vilja* Guds vilja därinne. Där nu en människa så låter "vilja sig" att vilja Guds vilja i praktisk utövning av denna — där har vi en sanningsmänniska med naturlig sanningsinstinkt, sanningsluk, sanningsmak och sanningsläktskap. Hon är av sanningen. Hon är en levande sanningsnyckel. Och om en sådan sa Herren inför Pilatus: *Var och en som är av sanningen lyssnar till min röst*. (Joh 18:37)

Alltså: Vad är nyckeln? Svar: den är liv. Eller rättare: den är hunger och törst efter liv, efter att kunna göra Guds vilja, att kunna säga nej till allt ont och ja till allt gott, hunger och törst efter att kunna *leva*. Men

* Härmed är inget förakt uttalat för den sanna lärdomen, som gör människan ödmjuk. Man märker Herrens ord: Därför sänder jag er profeter, visa män och skriftlärda (Matt 23:34).

hunger och törst är ju liv, ty blott en *levande* kan hungra och törsta.

Så sök då aldrig denna nyckel på bokhyllan eller på ”rabbinernas” läppar. Ty nyckeln till liv är liv. Endast livet ser livet, endast liv förstår liv. Blott ett nyckelhjärta fattar Jesu lära.

Och denna nyckel eller detta sanningssinne kan sålunda varje människa ha, även hedningen. Det var detta sinne som förde drottningen av Söderlanden att söka vishet hos Salomo. Det var det som förde de vise männen från Östern till Betlehemsbarnet. Detta sinne förmodade hedningen Sokrates att ägna sitt liv åt dygdelära och dygdeövning. Ja, att lida martyrdöden för dygd och rättfärdighet. Det var denna naturliga sanningstörst, som år 1893 ledde många av hednareligionernas representanter på tusenmila vägar över världshaven till världens första allmänna religionskongress i Chicago. Detta märkliga möte där vår arma mångsplittrade kristenhet fick så lägga i dagen sin vanmakt. Där flera av hennes representanter stod som ynkliga dvärgar gentemot hednavärldens väldiga sanningsjättar och där vi kristna fick motta så många beska men hälsosamma *förmaningar* av hedningarna, såsom t.ex. av den fromme och lärde buddhisten Dharmapala från Ceylon, vilken representerade en tredjedel av hela jordens befolkning och vars hälsningstal mynnade ut i detta: *akta er för självisheten och lär er att älska edra medmänniskor, ”ty då ska det tjugonde århundradet se Jesu lära förverkligad, hans som var mild och ödmjuk av hjärtat”*. * Ett förfärande ögonblick, nästan av världshistorisk betydelse, då hednavärlden måste predika offerlagen för kristenheten. Denna kristenhet, som så glömt och med sitt evinnerliga gräl så förfuskat densamma.

Där det nu finns ett sådant äkta sanningssinne, som på samma gång som det är ljussinne (Matt 6:22, 23) och rättsinne (Rom 2:14, 15), också är ett gudssinne (Rom 1:18, 21) och evighetssinne (Pred 3:11) och som alltid kännetecknas därpå att det i allt vill göra Guds vilja, där står människan i ett inre personligt samband med Gud, är släkt med honom. Och av denna levande släktskap med Gud kan hon dra slutsatsen: att Jesu lära måste vara från Gud. Antag nämligen att Jesu lära såsom livets offerlag hade predikats för Sokrates, denne hedningegrek, ”som uthålligt gör det goda och söker härlighet, ära och odödlighet” (Rom 2:7) och åt vilken därför Gud ”skall ge härlighet, ära, frid och evigt liv” (Rom 2:10, 7) — då hade han av det levande guds-nejet i sitt hjärta känt igen evangelii nej till det onda, och av det levande guds-jaet i hjärtat känt igen evangelii ja till det goda. Han hade till sin saliga överraskning märkt överensstämmelsen mellan den inskapade offerlagen i hans bröst och offerlagen i Jesu lära. Och då evangelium sagt honom: ”ack, du ädla själ, du är inte långt ifrån Guds rike, men du kan inte med naturens kraft komma in, ty du kan inte fullkomligt fullborda livets grundlag”, då hade hela hans varelse svarat: ”detta är verklig sanning, ty jag vet av bitter erfarenhet, att jag inte kan göra det goda såsom jag borde och gärna ville”. Och då evangelium sagt honom: ”ha tröst, du sanningsmänniska, du ska nå ditt höga mål! Du får förlåtelse för alla dina synder mot offerlagen. Och du får denna offerlag för andra gången intalad i ditt hjärta (Hebr 10:16–17) som fullbordat offerlags-nej och fullbordat

* Se Barrows, Världens första allmänna religionsmöte, på svenska översatt av L. Bergström.

offerlags-ja. Och i detta evangeliska kraft-nej och kraft-ja ska du kunna säga ditt väsens grund-nej till allt ont och grund-ja till allt gott, på ett sådant sätt att du aldrig slavar under någon synd utan av hjärtat gör Guds vilja i allt". Och då hade säkerligen Sokrates känt det ungefär så, som den kinesiske läkaren i Tibets huvudstad kände det en dag år 1846. "Denne man förde ett så eget levnadssätt, att han blott kallades den kinesiske eremiten. Han gick aldrig ut oftare än när han besökte sjuka, och då gick han mest till de fattiga, av vilka han inte tog någon betalning. Till de rika gick han endast i högst trängande fall, då han ej längre hade någonting att bestrida sitt torftiga uppehälle med. All den tid, som ej upptogs av sjukbesök, ägnade han åt studier och tillbragte även en stor del av nätterna över sina böcker. Han sov föga, levde endast av kornmjöl och smakade aldrig kött, var blek och mager till ytterlighet, och fastän endast 30 år gammal hade han alldeles grått hår. En dag gick han in till de kristna missionärerna, stannade tyst några steg innanför dörren. En stor kolorerad tavla föreställande korsfästelsen tilldrog sig hans uppmärksamhet. Han frågade vad den betydde. När han upplysts därom, la han sina armar i kors och förblev i denna ställning säkert en halvtimma, stående tyst med blicken oavslåtligen riktad på tavlan. Slutligen framvällde tårar i hans ögon, han sträckte armarna upp mot kristusbilden, föll på knä, slog tre gånger pannan mot jorden, sprang upp och ropade: **"Detta är den enda Buddha (Gud) som människorna bör dyrka"**. Till denna berättelse, som anförs av professor Godet i hans förklaring över vår text,* fogar denne bibelforskare dessa ord: "Sådan är den innerliga frändskapen mellan den själ, som vill göra det goda såsom det är i hennes samvete uppenbarat, och Kristus, genom vilken hon allena ser sig iståndsatt att verkliggöra detsamma".

Ja, blott så förstår man Jesu lära. Och blott så uppstår den kristna tron. Ty tron på Kristus uppkommer aldrig genom blott studier eller teoretiska slutledningar. Hon framkommer som det levande resultatet av inre erfarenhet. Ty trons ena halva vilar alltid på redan erfaren sanning och hennes andra halva på sanning som söks. Och så lägger hon det ena varvet av evigt fast livssanning intill det andra, i den mån hon skrider framåt. Tron räknar alltid med levande faktorer.

Mina åhörare! Varför är det så många av er, som är främmande för Jesu lära? Och måhända bland er finns sådana, som t.o.m. hatar, hånar och söker utrota den? Varför? Ni har kastat bort nyckeln. Eller rättare: Ni använder den inte. Och då är denna lära en fullkomligt tillsluten hemlighet, ja, rent av en galenskap. — Men märk, o människa, Paulus ord att t.o.m. en hedning som fått så litet, kan så förstöra denna nyckel att den aldrig mer passar till evangelii dörr (Rom 2:12).

Och märk även Herrens ord: *Söderns drottning ska vid domen uppstå med det här släktet och bli deras dom* (Matt 12:42). Ty hon tog vara på det lilla och måste därför enligt offerlagens egen natur, antingen här eller i dödsriket föras vidare på sanningens väg till allt högre och högre mått (Matt 13:12; Mark 4:25; Luk 8:18; 19:26). — Ack, i evighetens värld — vilken förfärande dom ska inte många av hednavärldens ädla söner och döttrar bli över millioner "kristna". Och i

* Se hans Kommentar till Johannesevangeliet.

all synnerhet Greklands store dygde-patriark, han som på hedningens ståndpunkt fullbordade offerlagen ända intill giftbägarens död!*

III

Tre illustrationer till Jesu lära

1

Lövhyddohögtidens morgonceremoni †

Varje morgon samlades folket högtidsklätt i och vid templet. Var och en hade i sin högra hand den s.k. *lulaben*, kvistar av palmträd eller myrten. I vänstra handen bar män en frukt, en persika eller citron. Då morgonoffret var lagt på altaret, vandrade man ned till källan Siloah vid foten av tempelberget. Här hämtade en präst tre mått vatten i en gyllene skål. Därefter gick man i högtidlig procession tillbaka till templet. Då prästen, som gick i spetsen, inträdde på tempelplatsen, ”blåstes med väldig kraft i de heliga trumpeterna”. Härmed fortsattes, tills han uppnått altaret och där utgjutit det vatten han hade i skålen. Nu uppstämde hela menigheten det stora ”hallel”, lovsången, Davids 113–118 psalm. Och då man kom till orden Tacka Herren, för han är god, evig är hans nåd (Ps 118:1), då svängde alla med lulaben, därmed uttryckande sin glädje över att höra till Guds folk. Och under allt detta överlämnade man sig åt en så innerlig glädje, att rabbinerna brukade säga: den som inte sett ”vattenösningsens glädje”, han vet inte vad glädje är.

Nu anknyter Herren sitt tal till morgonceremonin med dessa ord: *”Om någon är törstig, kom till mig och drick! Den som tror på mig, som Skriften säger, ur hans innersta ska strömmar av levande vatten flyta fram.” Detta sa han om Anden, som de skulle få som trodde på honom. Anden hade nämligen inte kommit än, eftersom Jesus ännu inte hade blivit förhärligad.* (Joh 7:37–39).

Här har vi Jesu lära. ”Om någon är törstig” — det är nyckeln! Gå till Siloahs källa, Jesus Kristus! Räck fram den gyllene skålen, nyckelhjärtat! Tag *tre* mått vatten: för *ande, själ och kropp!* Anträd den högtidliga processionen, offerfärden, offerlagslivet! Och i den mån du nalkas templet, ska du förnimma den heliga basunklangen, genomdallras av evighetsjubel. Töm vattnet på Guds altare till tecken, att du i ande-duvans kraft ska varje dag frambära ande, själ och kropp till ett levande och heligt offer som behagar Gud – din andliga gudstjänst! Och först när ditt liv blir detta offer, först då kan du

* Sokrates levde i Aten, Greklands huvudstad. År 400 före Kristus blev han i sitt 70:de år dömd till dödsstraffet att tömma giftbägaren, eftersom man menade att han med sin lära förvillade ungdomen. Kort efter hans död erkände atenarna hans oskuld och ansåg de många olyckor, som inbröt över riket, som ett straff för den orättvisa de begått mot honom. De återkallade det beslut genom vilket han blivit dömd till döden, lät halshugga hans förnämsta anklagare samt landsförvisade de övriga och reste en bildstod över Sokrates. — Sokrates hade många lärjungar. En av dem hedningen Plato, var en av jordens visaste och ädlaste män. »Han förhöll sig till världen som en salig ande», och han profeterade utan att veta det om Kristus, ty han sa, att om en fullkomligt rättfärdig framträdde på vår onda jord, så måste han bli gisslad, pinad och slutligen korsfäst.

† Om, lövhyddohögtiden se 2 Mos 23:16; 3 Mos 23:34 f.; 4 Mos 29:12–38 ; 5 Mos 16:13–15; Neh 8:15; 2 Makk. 10:6–7. Jfr Farrar, Jesu liv, kap. 39.

uppstämman det stora hallel. Ty blott under kärlekens offerlag får människolivet sitt verkliga innehåll, sin verkliga glädje. Ty såsom Siloahs vatten *strömmade* ned i silverbäckenet vid altaret, så blir offerlivets andelag inte längre blotta *droppar* och dropp-tider, såsom under trång-portslivet, nyckel-livet — den blir en oavbruten *ström* av levande vatten: själva hjärtat blir en flödande källa (Joh 4:14). Och nu kan du tacka och lova. Så sväng då din lulab! Du hör ju till offer-folket. Höj segerns palm och myrten redan i syndens och dödens värld, ty nu råder ditt nej och ja över frestarens ja och nej. Det var detta mål du sökte. Det fann du i evangelii helgedom, vars dörr sprang upp för ditt hjärtas nyckel. — Men lika högt som du höjer jubel- och segertecknet i din *högra* hand, lika högt ska du höja frukten i din *vänstra* till tecken, att allt vad du nu är, har, njuter och förmår — det är en *frukt*, en *skörd* av Jesu möda.

2

Lövhyddohögtidens middagsceremoni

Under denna högtid fick ingen bo i sitt hem. Alla skulle flytta ut och bo i lövhyddor. Detta till erinran om tältlivet under ökenvandringen. Och nu tänka vi oss saken så, att folket, efter morgonfesten i templet, återvände till sina hyddor, där säkerligen den fromme israeliten överlämnade sig åt allvarliga betraktelser över förfädernas underbara vandring genom öknen till Kanaan. Härvid höjde han sin blick till en annan vandring, pilgrimsfärden genom livets öken till ett högre Kanaan. Och därmed var han inne på livets offerlag, som han kände igen hos sig själv, och som han särskilt såg tecknad i så starka drag i det stora offerlagsmönstret, Abrahams liv, vilket alltigenom var trons tältliv.* ”Gå ut från ditt land och din släkt och din fars hus och bege dig till det land som jag ska visa dig!” (1 Mos 12:1) — det är offerlags-ordet från Herrens mun till patriarken. Och det ljuder alltjämt i tusentals gestalter som grundtonen i hela hans liv. Han gick till Kanaan. Och sedan! Gå ut från Kanaan till Egypten! — Gå ut från Egypten tillbaka till Kanaan! — Gå ut från din brorson Lot! — Gå ut och strid mot konungarna! — Gå ut från dig själv, ”blunda” och tag trons språng in i ”det omöjliga”! Och nu sliter offerlagsordet det sista och ömmaste bandet vid jorde-hem och jorde-Kanaan: Gå ut från Isak! Lägga även honom på offerlagens altare!

Ja, sådant är offerlivet. Det *kan* och *får* inte levas i ”jorde-hem”, *blott* i pilgrimens lätta lövhydda: ”fasta bopålar” är dess död. Och därför sänks offerkniven med gudakraft allt djupare dag efter dag, år efter år ned i själva hjärteroten utan allt fjäsk och pjäsk, utan all försköning. Himlafadern klemar aldrig med sitt barn. Allt, t.o.m. Isak ska frö-dö för att kunna ägas för evigt. Sådan är livets omutliga grundlag. — Men dessa skoningslösa offer-inskränningar — de är blott dörrar till allt djupare och allt renare offerlivsglädje. De är de nödiga slussportarna till högre flöden. Och de avtar i den mån som synd-självet hårda oxpanna krossas och dess stretiga tjurnatur dör. Men lidanden av högre art träder allt mer i deras ställe, lidanden för offerlivets rättfärdighet och rike: de

* Det talades mycket om Abraham under denna högtid. Hans namn nämns 11 gånger i det 8:de kapitlet.

tysta, djupa, utsägliga lamm-kvalen, som blott den avdöda offermänniskan kan bära. *

3

Lövhyddohögtidens aftonceremoni

Varje afton tändes lamporna i de två jättelika kandelabrar, som stod framför templet. Ljuset härifrån strålade över hela Jerusalem.

Folket samlades omkring dessa ljusstakar under jublande glädje. Man dansade omkring dem alldeles som hos oss ung och gammal dansar omkring julgranen.

Herren anknyter sig även till denna ceremoni. Han säger: *Jag är världens ljus. Den som följer mig ska inte vandra i mörkret utan ha livets ljus* (Joh 8:12). Här återigen offerlagen! ”Den som följer mig” — det är nyckeln! Varje i liv omsatt sanning — till en början den naturliga samvetssanningen — blir ett tänt ljus, som sprider sitt sken till andra sanningar, vilka man först nu ser och förstår. Då nu dessa övas, blir de nya ljus till andra sanningar o.s.v. *Om ni förblir i mitt ord, ska ni lära känna sanningen* (Joh 8:31, 32). Sanningens övning och efterföljd är alltjämt den enda nyckeln till densamma. Blott så långt jag lever sanningen, förstår jag henne.

”Jag är världens ljus”, solen i andens värld. Att följa Herren är alltså att byta om medelpunkt. Den falska naturlagen är planetbanan kring egenviljan, det falska själv-livets medelpunkt och sol. Den sanna naturlagen är stjärnedansen kring himlakärlekens fixstjärna, andarnas sol. Offerlagen är just det, att du släpper upp dig själv och intar den bana, som av evighet är bestämd just åt *dig*. På den var alla hinder röjda för ditt kretslopp, innan du ännu fanns till. På den går du trygg som planeten kring sin sol. På den blott kan du rotera även omkring dig själv. Där först vinner du din sanna självständighet: i *kärleken*. Och blott så kan du återstråla din andel i offerlagsljuset och fylla *din* uppgift i tid och evighet.

Vi har talat om Jesu lära. Den är kärlekens offerlag, livets högsta naturlag. Den är ett utflöde från Gud själv och framgår med evighetsallvar över tidens barn. Ty såsom varje naturlag så bär även den gudomligt majestät på sin panna, och ingen ska strafflöst förakta eller förgripa sig på den. Men den är inte förskräckande i sitt höga majestät, den är vårt evangelium, vår himmel. Och nyckeln till den har Skaparen nedlagt i vårt bröst. Ta fram den och stig in, kommande ihåg Herrens ord: *Den som mister sitt liv ska finna det, men den som behåller sitt liv ska mista det*. Amen.

* Man märker, med vilken fasansfull skärpa offerlagslidandet framhövdes genom det myckna slaktandet under denna glädjefest. Här offrades 70 oxar, 13 den första dagen, 12 den andra, 11 den tredje o.s.v. Dessutom 14 lamm m.m. varje dag. Dessa upprörande djurlidanden, dessa förfärande strömmar av blod mitt i högtidsjublet skulle bland annat beteckna den bittra väg, genom död till liv, varpå offerlagen måste bryta sig fram både hos Herren själv och hos hans offerfolk.

Det förelagda ämnet är syndakänedom och omvändelse. Och vi tänker att huvudsakligen fästa oss vid det förra. Alltså:

SYNDAKÄNNEDOM

I

Synd och död

Låt oss blicka tillbaka på begynnelsen! Ett frö inkastades på jorden: det ondas frö. Och man märker den förföriska vikt, som las på det fyrfaldiga ”ni” i frestelseordet och den gudlika hägring, som omger detta ni: ”*Har Gud verkligen sagt att ni inte får äta av alla träd i lustgården? Ni ska visst inte dö! Men Gud vet att den dag ni äter av den kommer era ögon att öppnas, och ni blir som Gud med kunskap om gott och ont*” (1 Mos 3:1–5). Alltså: hjärtat vänds från Gud till dem själva och världen: tänk på er själva, älska er själva, vill er själva blott och gå självets väg, ty den bär till gudalik sällhet! Hon ser på trädet, handen börjar lyftas, det visar att viljan börjar svikta. Hon tar ett äpple, och nu glider det ordet ”ni” in i hennes hjärta och förvandlas där till ordet ”jag”. Ja, jag gör det: Har Gud verkligen sagt att jag inte får äta av alla träd i lustgården? Jag ska visst inte dö o.s.v. Så föddes synden (Jak 1:15), helvetesbarnet på vår jord. Och ett passande namn på det barnet är alltså *Själviskhet* eller det *själviska jaget*. Och detta innefattar egenkärlek, egenvilja, egenära, egenrättfärdighet, egennytta, självgodhet, självklohet, självtillräcklighet, självförhävelse, självupphöjelse, självbehag, självbespeglning, självförgudning, självhävdelse, självätande, självruvande, självvilande o.s.v. Kort sagt: hela detta falska själv- och egenliv, som är syndens väsen och natur. Och detta själv- och egenliv har sin rot, sin kraft och sin mitt i *egenviljan*, som också kallas egensinne, stelsinne, tjursinne, ensinhet och envishet, och som är syndaväsendets väsen, syndasjälvet själv, blodet och nerven i alla syndens gestalter.

Så brast kärlekens livsband, mellan människan och Gud. Och nu gick en dödens rysning genom skapelsens märm, ty människan hade börjat bli sin egen Gud och jorden hennes himmel.

Men ormens tunga är kluven och allt ormord klyver. Det skilde människan ifrån Gud och därmed klövs hennes själ i tre delar, och det är döden, själens död.

Frestaren börjar nämligen med en fråga: ”Har Gud verkligen sagt att ni inte får äta av alla träd i lustgården?” Kvinnan svarar med Guds ord. Svaret är rätt, kunskapen klar, men hjärtat drags till trädet. Sanningen förläggs till huvudet blott. Hon visste vad hon borde, men hon gjorde vad hon inte borde. Så skildes huvud och hjärta, veta och vara, teori och praktik.

Och vidare: Två händer har den utvärtes människan, två händer har också den invärtes: med dem kan hon motta Gud och evigheten. De är behovet av salighet och behovet av helighet: det tvåsidiga grundbegäret i ett människohjärta. Det ska en gång mättas. Hjärtearmarna ska i evig

kärlek omsluta den salige och den helige Guden: Salig och helig är den som har del i den första uppståndelsen (Upp 20:6).

Men detta tvåsidiga grundbehov är den ömtåligaste och viktigaste punkten i hela Guds skapelse. På den punkten hänger hela mänsklighetens öde – från den punkten tar hela världen sin färg. Allt beror därpå, om detta dubbelbegär får sitta ihop som två sidor i samma blad – så att människan söker sin salighet, sin glädje, sin lycka, allt sitt goda *inom* helighetens och rättfärdighetens gräns, och att hon söker sin helighet och rättfärdighet *inom* salighetens, gudskärlekens gräns. Men frestaren visade en väg till salighet *utanför* denna gräns, att bli gudalik utanför och emot Guds vilja. Den vägen gick människan. Och då slets behovet av salighet loss från behovet av helighet: hjärtat skars itu i dess rot. Så skildes dubbelbegäret, tvillingsyskonen. Låt oss kalla dem Sälla och Rätta. Och nu började de sina långa, tunga, tusenåriga irrfärder i livets ökenvärld: syster Sälla söker sällhet, där sällhet *inte* finns och syster Rätta söker rätthet, där rätthet *inte* finns. Ty sällt är sällt blott då det är rätt, och rätt är rätt, i högsta mening, blott då det är sällt. Men — ni landsflyktiga systrar från evighetens värld! — ni återfinner varandra i Jesu hel-hjärta på korset, — men också blott där!

Så fick då människan genom synden två djupa sår: såret mellan veta och vara, och salig-vara och helig-vara. Hon blev halshuggen och hjärtekliven. Det förra såret är vågrätt, det senare lodrätt. De bildar tillsammans ett kors: **kors-såret**. Detta är människans grundsår, hennes dödssår. Det är den stora sårmodern från vilken alla sår, allt lidande, alla tårar stamma på vår jord. Korssåret eller **sår-korset**, det är Jesu kors.* Det är på det han hänger, då han lider själens död. På träkorset hänger kroppen, på sår-korset hänger anden. Att veta sig vara Sonen den välsignade, men i hela sin belägenhet vara den förbannade, det är såret mellan Jesu veta och vara. Att vara den helige, men i livets farligaste stund vara berövad all salighet, det är såret mellan Jesu salig-vara och helig-vara. Detta är Jesu kors-sveda. Den förste Adam blev ett sår-kors, därför måste den andre Adam ihoplåka människoväsendet på ett kors. Härom mera längre fram.

Korset är sålunda årsbarn med synden. Det timrades på fallets dag. Det har vi alla timrat åt oss. Korset bär vi alla i vårt bröst: förbannelsens galge är det fallna människolivets grundprägel.

Låt oss stanna här ett ögonblick och fråga oss: Vad är vi? Vad är jag? Svar: Jag är ett vandrande sår, ett vandrande kors, och därmed är hela mitt liv överkorsat såsom odugligt för evighetens värld. Därav ohållbarheten, förgängligheten i allt mänskligt. ”Dödens, förgängelsens språk, kärnan i levnadens dikt”. Djupt inskuret i min varelse bär jag

* Denna uppfattning av synd, död och kors har författaren (*N.P. Wetterlund*) framställt i Bibelforskaren för 1896 under titeln: Småstudier. Och om denna yttrar tidskriftens utgivare, Professor O. F. Myrberg, i ett brev, som ännu är i behåll, dessa ord: »Av försändelsen med dagens post visar sig, att jag gjort bruk av kyrkoherdens uppsats, och jag kan även säga, att jag gjort det med verkligt nöje. Någon ändring har jag inte tillåtit mig, med undantag av ett för mera tydlighets skull inskjutit »åter» på sista raden av sid. 378, som dock även det kunnat umbäras. Ord sådana som »korsklyvd», det horisontala snittet», »det vertikala snittet» m.m. — här i predikan: vågrätt och lodrätt sår — torde väl låta främmande i en och annans öron. Men det kan inte hjälpas, de är på en gång sanna och expressiva».

gravens tecken och jag begraver mig själv på själviskhetens väg, för varje steg jag tar. Dödstecknad dödstecknar jag allt omkring mig. Blott en blick — och jag trycker förgängelsens prägel på Guds skapelse. Jag vidrör en blomma, hon ryser i sin själ ty jag galgtecknar henne. Jag la handen på ett djur, det suckade ty jag la trälldomens ok på dess hals (Rom 8:18–22). Ett vandrande lik sprider jag en förpestande likstank överallt var jag går. Jag kan väl en liten tid njuta av mitt själviska liv som en fladdrande fjäril, men det bär döden i sig. Det kan väl blomstra likt förgängliga blommor på marken, men då det blommat ut, då har det som dessa nått sitt slut. Vad är mitt liv? Blott spillrorna av mitt liv och blott sländans korta liv, och därefter ett liv utan liv. O människa, vadan all din oro? Varför kan och törs du inte vara riktigt stilla och ensam med dig själv och din Gud en enda timma? Varför? Ack, du har sårfeber, du yrar, ditt liv är en sårfeberyra.

O, mänsklighet, vad är du? Ett sargat, inflammerat släkte, och därför sargar du så mycket. Otaliga som sandens korn är dina sår, och de har alla sin rot i kors-såret. Därav alla dina krig, partier, uppror, klasskamp och ändlösa strider. Vore du läkt i ditt bröst, då vore allting läkt i din värld. Och därför att du aldrig vill se ditt grundsår och söka läkedom för detsamma, så ska det — säger skriften — växa ut till vredesskålens onda och svåra sår (Upp 16:1, 2) i det sjunde världariket. Och inför det blir alla dina läkemedel hjälplösa. Då ska alla dina härliga verk till din förskräckelse visa samma döds- och förgängelsetecken, som du bär inom dig själv. Det tecknet ville du aldrig vidkännas. Nåväl, dina händers verk och hela din värld ska visa upp det för dig. Och då ska du dränkas i sår – inte för att drunkna utan för att vakna.*

O kristenhet, vad är du? En sönderskuren Eva. Du är oläkt i din rot, du har för litet av Jesu hel-liv. Du har för mycket av sårnaturen kvar, du har kristnat den och infört den i helgedomen. Därföre gapar såren mellan dina många kyrkor och otaliga sekter. Det yttre måste avspegla det inre. Vi klagar över söndringar. De är en bild av söndringen i vårt hjärta. Och du, o kristenhet — emedan du inte vill vidkännas din grundskada — även du ska dränkas i dina sår, och du ska brinna i de tio konungarnas eld (Matt 24:24; Upp 17:12, 16). Vi kristna, ser vi då inte svalget mellan vårt veta och vara! Känna vi inte hjärtesåret att vilja salighet utan helighet och rättfärdighet på allvar, att vilja frälsning utanför Jesu bud, utanför t. ex. Bergspredikan. Hjärtekluvna klyver vi Jesu ord, klyver till och med räddningsplankan, ristande dödstecknet över själva evangelium.

Vi går nu vidare. Genom själviskheten föll människan ifrån Gud. Och i fallet föll hon i tre delar: huvudet för sig och de båda härthälvorna var för sig. Och detta är döden i dess rot. Men detta sönderfallande sträcker sina verkningar till hela själslivet, så att människan upplöses på varje punkt i andlig död, i den mån som synden utvecklar sig hos henne.

* De 3½ åren är världstrångporten, de 1000 åren är världssmalvägen. Mellan dem ligger världsnöfödelsen (Matt 19:28). I sjunde världariket ska mänskligheten dränkas i sig själv, liksom den enskilde måste dränkas i den gamla människans dödsdop, innan han kan bli en ny människa. — Men vilken manspillan i denna världsport!! Upp 14:9–11; 20:10.

Låt oss betrakta en död människokropp. Där är någonting borta. Livet har flytt. Ögat har förlorat sitt öga, handen sin hand, foten sin fot o.s.v. Se nu på en död människosjäl. Där är någonting borta. Livet från ovan har flytt. Själens öga har förlorat sitt öga. Människan ser blott jord och värld men ingen Gud. Örat har förlorat sitt öra. Hon hör alla röster men inte rösten från ovan. Hon kan ha hört Guds ord i 50 år men ännu inte hört ett enda Guds ord. Tungan har förlorat sin tunga. Hon talar alla ord men inte det väsentliga ordet, inte ifyllda, levande ord. Handen har förlorat sin hand. Hon gör alla gärningar men ingen gärning inför Gud. Foten har förlorat sin fot. Hon går alla vägar men inte vägen. Förståndet har förlorat sitt förstånd. Hon förstår allt, blott inte sitt sanna väl. Då det gäller detta är hon i all sin klokhet ett stort få. Minnet har förlorat sitt minne. Hon minnes inte hemmet, hem-världen eller hem-viljan. Ja, hon har t.o.m. glömt att längta hem. Förnuftet har förlorat sitt förnuft. Hon förnimmer inget av de osynliga tingen. Tanken har förlorat sin tanke. Hon tänker på allt, blott inte på död, dom och evighet. Känslan har förlorat sin känsla. Hon känner allt, men hon har ingen känsel för Gud, i vilken hon lever, rör sig och har sin varelse o.s.v. Med ett ord: hjärtat har förlorat sitt hjärta – och då är allt ihåligt och tomt. Sådan är en död själ: livet har flytt.

Betrakta åter den döda kroppen! Livet har flytt. Men ett annat liv träder i stället. Maskarna fullgör sitt verk. Se nu en död själ! Även den fylls av maskar. I ögat framskymtar ytlighetens, flamsighetens, sinnlighetens och lidelsernas maskar. Örat fräts av ont och fåfängligt tal. Tungan tärs av tomma, gycklande ord, av förtal, svordomar, bannor och hädelser. Händerna fördärvas av onda gärningar. Fötterna ruttnar på syndens vägar. Förståndet fylls av oförstånd, vanvett och galenskap. Förnuftet förvrids av oförnuft, då människan gör jorden till himmel och himlen till jord. I minnet bärs avund och hämnd, i tanken alla onda tankar, i känslan alla onda känslor och i hjärtats skafferi allt slags ont i omätligt förråd. Sådan är en död själ: full av syndens frätande maskar.

Vi vänder oss åter till den döda kroppen: Lemmarna lossnar, allt faller sönder. Så även en död själ. Allt lossnar. Ögat vägleder inte mer. Det faller bort. Örat tar inte in något varningens, väckelsens eller tröstens ord. Handen förmår ej hålla i det rätta fästet. Foten bär inte upp o.s.v. Varje själens sinne och kraft vägrar det hela sin tjänst. Livet, anden, enheten i själens mångfald är borta, och därför upplöses allt: allt strejkar.

Men inte nog med detta. Varje själskraft inte blott undandrar det hela sin tjänst, utan arbetar med all kraft på det helas undergång. Ögat upptar orena bilder, som tänder lustans brand, vilken bryter ut och förhärjar människans välfärd stundom för hela livet. Örat uppfångar giftiga ord, som störtar människan i allehanda brott. Händerna drar genom lastens gärningar hela varelsen överända. Fötterna bär henne allt längre bort i fördärvet o.s.v. Allt är så enigt om att göra slut på det hela.

Så är döden syndens lön. Då människan bryter livsbandet med Gud, då lossnar alla livsband i hennes varelse och därmed så småningom i hela hennes värld. Då hon gör uppror emot Gud, då gör allting uppror emot henne. Hon blev ett själviskt själv i förhållande till Gud. Och till straff fick hon att hon blev uppfylld av lika många "själviska själv", som hon har sinnen, krafter och förmögenheter i sin varelse. Själens död

är den i själslivet genomförda själviskheten.

Synd är stöld. Genom själviskheten rycker människan sig själv ifrån Gud, och kastar sig över sig själv och denna världens goda som ett rov. Hon stjälar ifrån Gud, och till straff får hon att hon blir uppfylld av tjuvar, som stjäla av henne hela tjuvgodset. Genom synden tror sig människan göra ett gott kap. Men inom sig bär hon kapare, som kapar av henne hela kapet. En fruktansvärd ironi: människan rövar från Gud, och allt vad hon rövar faller i rövarhänder. Synden straffar sig själv. Och det är inte en blott tillfällighet, att Herren då han lider döden, syndens straff, blir ställd i mitten av rövares ogärningsmän. Och det ligger en förfärande sanning däri att skriften så ofta liknar denna världens människor vid rovdjur, i motsats vartill det säges om Herren, att han aldrig tog sig själv som ett rov (Fil 2:5–8).

Och bakom själens död står en osynlig andevärld, som intränger i och lever av denna förruttnelse. De många klyftorna i själen är lika många portar till avgrunden och alla andetomma själskrafter är lika många kratrar till helvetet. Stundom bryter vulkanen fram i förfärande laster och brott, som skaka land och riken. Än sätter sig detta mörkrets välde fast i några eller alla själsförmögenheter i vansinnets död, än tränger det ut i kroppen i sjukdomar och lyten såsom hos den krumpna kvinnan, vilken Satan, enligt Herrens ord, hade bundit i 18 år.

Synd och död är en naturlag (Rom 8:2), som slår människan under sig, i den mån hon överlämnar sig åt synden. De är en mörkrets makt (Luk 22:53), och hör till mörkrets rike, åt vilket Gud inom fastställda gränser givit växandets och mognadens rätt. Och i spetsen för detta rike står en furste (Joh 14:30), denna världens gud som i list och beräkning vida övergår människan. Han överskådar allt vad honom tillhör, och han leder allt med en aldrig sviktande planmässighet mot ett bestämt världsmål. Och sakta men säkert når han detta mål. Han fostrar i varje tid vissa trogna tjänare och tjänarinnor, som bär upp och förverkligar hans rikstankar. Sådana syndens och dödens genom mogna naturer har han i varje by, i varje församling, i stad och på land, i hela världen. De är avgrundens ettersprutor, som vräker gift, förruttnelse och fördärv omkring sig i vida kretsar. Var på din vakt, o människa, världen är i den ondes våld (1 Joh 5:19).

Och det mål mot vilket världsfursten leder det onda, är den stora världsupplösningen i det sjunde världsriket. "Sprutorna" är redan nu kraftiga profetior om vad denna ska bli. Vi klagat över upplösningen i vår tid: föräldramakt, husbonderätt, barnalydnad, tjänsteplikt o.s.v. lossnar betänkligt. Men vi står ännu inte ens vid tröskeln till världsförruttnelsen. Överhet, lagar ordningar, religion, sedlighet, samvete, naturrättfärdighet, kristen- och hedningedygd, folkupplysning, sann bildning och kultur m.m. är ännu betydande makter. De är de friska floderna och källorna i det stora folkhavet, men de ska bli till död mans blod, och allt levande i havet dör (Upp 16:3–5); och — ve människorna då! Ni har så bråttom, Ni helvetets hantlangare, att få bort allt detta som hindrar, så att den onde kan bli uppenbar (2 Tess 2:3–8). Ni tror er ersätta dessa makter med en s.k. bildning, som inte är något annat än pappersburen omkring björnen. Ni leker nu med elden, men framtidens folk får lida dess flammande glöd, som ingen dödlig kan släcka. Då ni har avsatt Gud och satt människan i hans ställe,

då har ni nått ert mål. Men detta mål var också världsfurstens mål. Då är själviskheten genomförd till världsdöd, så att den enskilde vägrar det hela sin tjänst. Var och en strejkar från Gud, himmel, religion och all rätt och sätter in hela sin kraft på det helas undergång. — Fröet till allt detta bär vi alla i synd och död i vårt eget bröst. — Då har fröet vuxit ut och då ska det onda växa människorna över öronen. Men i domarnas eld banas väg för den tusenåriga världshjälpen från ovan.

Världen i stort går i varje tid och på varje ort sin väg mot sitt mål. Men ni, så många som är av sanningen och ännu har något av öga och öra i behåll, lägg märke till att synd och död är ett fruktansvärt frö som inte bör tålas, än mindre odlas, ett frö inte blott till den enskildes undergång utan till ett fasansfullt världssöde. Och ve var och en som drar strå till den stacken! Sök därför hjälp mot detta onda, och var behjälpliga att rädda så många som möjligt av denna arma, förblindade mänsklighet! Och hjälp finns, verklig hjälp ifrån roten, och den finns hos den korsfäste och uppståndne frälsaren, men också — blott hos honom.

II

Den korsfäste

Korset står i alltings mitt. Det står i himmelens mitt, ty på det gör himlen allt vad den förmår: Gud utgav sonen (Joh 3:16). Och allt vad sonen gör och lider, det gör och lider han i Guds ställe. Sonen är i liv och död *en gåva*. I honom *ges* allt vad Gud fordrar av människa och värld.

Korset står i mänsklighetens mitt, ty Herren är den andre Adam (1 Kor 15:45; Rom 5:14 f.). Och allt vad han gör och lider, det gör och lider han i mänsklighetens ställe: då en dog, så dogo de alla (2 Kor 5:14–15; 1 Joh 2:2).

Herren är Guds vilja och kärlek till oss och vår vilja och kärlek till Gud. I denna vilja och kärlek räcker Gud och människa, himmel och jord varandra handen till evig försoning.

Korset står i världshistoriens mitt. Allt som skett före Kristus har skett i riktning mot korset (Apg 17:30–31; Rom 3:24–26; Hebr 2:15; 11:39–40). Och allt vad som skett och sker efter honom visar tillbaka på korset (Apg 17:31). Allt i världen har Golgatafärg. Allt, både gott och ont* sker i den korsfästes namn: Blott det slaktade lammet, övervinnaren på korset, kan upplåta och läsa boken samt utföra dess världsplan (Upp kap. 5 o. 6).

Korset står i skapelsens mitt. Hela skapelsen ligger på knä vid korset. Varje suckan, varje ångestrop är en bön mot korset. Varje gulnat blad, varje döende varelse höjer med tårat öga sin sista suck till den korsfäste. Skapelsen väntar, genom människan, från korset sin frihet (Rom 8:18–25).

Korset står i helvetets mitt. Ty mörkrets hela makt med dess furste i spetsen är samlad kring korset och får där sin dom (Joh 14:30; Luk 22:53; Hebr 2:14 f.).

* Det onda sker med hans tillåtelse.

Korset står i sanningens mitt. Ty på det tronar sanningens konung. Han bringar allt att framträda sådant det verkligen är. Här blottas Gud och himmel, helvete och djävul, värld och människa, synd och död, skuld och vrede. Allt blottas i dess rot, allt ställes på dess rätta plats. Från sin mitt tvingar den korsfäste allt att möta med sin mitt. Från sin mitt ser han allt i dess mitt, han förnimmer kärnan och väsendet i allt.

Korset står sålunda i det godas och i det ondas, i kärlekens och i själviskhetens mitt. Och båda drar där ihop sig in i sin mitt, som två kämpar innan de drabbar ihop.

Den korsfäste är krönt. Alltså en konung. Han är gjord till synd i vårt ställe (2 Kor 5:21), bär syndares lott: törnekronan är vår. Gudaboren är människan. Till lydskonung är hon född men inte till själv-konung. Det vågstycket gav hon sig in på, och det ger hon sig in på alltjämt. Men då blir hon alltid en spe-konung, i kronan växer taggar. Den sanningen får var och en lära som går syndsjälvens väg: det kommer en tid då allting sticks. Det är denna fruktansvärda sanning, denna järnhårda rättfärdighetsdom, som den törnekrönte får visa upp inför hela världen: Herren är själv-konungen.

Han hänger på ett kors. Men träkorset — hur pinsamt det än är för den helige svage (2 Kor 13:4; jfr Rom 8:3), för vilken döden var så gränslöst naturvidrig — träkorset är dock inte lidandets kärna. Här står allting i sin mitt. Det egentliga korset står i svart-rikets makt-mitt, och detta kors är sår-korset. Då han spikas på trä-korset klagar han inte. Men då han fästs på sårkorset, då klagar han — den enda gången i hela sitt liv. ”Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig?” Det är en fråga. Svaret på denna ligger i hela den belägenhet, vari han är försatt. Svaret är detta: Stå *själv* på självkorset! Han är sålunda iklädd två själv: innerst vårt förlorade själv sådant han visat upp det färdiggjort på Tabor, där utanpå vårt synd- och dödssjälv. Och med det förra ska han spränga det senare. Stå själv! Han hänvisas till sitt Tabors-själv, som nu ska avprovas till dess rätta halt. Och han fick i sanning stå själv. Himlen sluter sig som ett kopparvalv, och jorden hatar, hädar och dödar. Denna övergivenhet är lidandets orubbliga ”måste”, ty blott såsom övergiven av Gud kan han iklädas vårt synd-själv med alla dess följder, d.v.s. hängas på sår-korset.

Sår-korset. Det är först klyftan mellan veta och vara. Han visste att han var sonen, och att han aldrig förverkat sin son-rätt. Hans son-veta och son-vara sammanföll alltid till ett. Men här inträder en förfärande klyfta dem emellan. Hela hans belägenhet är raka motsatsen till vad han vet sig vara. Han känner sig berövad all son-rätt och det ända in i ett så fasansfullt djup, att han inte kan säga: ”min Fader”, utan blott: ”min Gud”. Inte blott människor behandlar honom som missgärningsman, såsom motsatsen till vad han är, utan t.o.m. Gud döljer sitt ansikte för honom, såsom vore han den mest syndfulle och ovärdige av alla. Här svider såret mellan Herrens veta och vara. I hans veta är ljus, liv och himmel, i hans vara är mörker, död och helvete. I huvudet den välsignade, i hjärtat den förbannade (Gal 3:13). Här spänner det in i hans andes mitt. Nu hänger vår räddning på: om han kan stå Tabors-själv, stå hel, hålla ihop huvud och hjärta — om han kan hålla fast vid

Gud såsom sin Gud, fastän han inte synes vilja vara det – om han kan tro sig igenom allt detta och älska utan kännbar kärlek. Med ett ord: om han kan stå Tabors-vit mitt i Golgata-svart. Och detta gjorde han. Och så läktes detta sår.

Sår-korset. Det är, för det andra, såret mellan salig-vara och helig-vara. Guds kärlek är salighet och helighet, d.v.s. hel-liv. Denna kärlek var alltid Herrens ljuva mitt. I den drog han sig in. I den hade han sitt hem, sitt liv, sin mat och sitt allt. Hans himmelska sinne, hans rena finkänsliga ande hade också ett långt större behov av Guds salighet än vad vi jord-, kött- och träsjälar kan fatta. Han hade också blivit så djupt införd i denna sälla mitt, särskilt på Tabor, att den totala saknaden därav måste för honom ha varit som en bottenlös avgrund. Han syns också ha tänkt att denna inre tröst inte skulle alldeles berövas honom i lidandet (Joh 16:32). Men nu inträffar det att just i den stund, då otaliga själers frälsning och hela världens öde hänger som på ett hår, i den stund då själsarbetet var så fruktansvärt att han var nära att brytas i stycken (Ps 22:15) — i den stunden kännes inget stöd, utan han är överlämnad åt en gränslös hjärtehunger och andlig fattigdom, berövad helighetens heliga rätt till salighet. — Under den kroppsliga hungern i öknen sökte frestaren locka honom att stiga utom den av Gud tilldelade belägenheten och göra ett själviskt bruk av sin makt, förvandla stenar till bröd. Här, i denna skriande hjärtehunger, ska han tvingas, pinas att slå sig ut ur det av Gud givna läget och skaffa sig lindring på självisk väg. Ty han kunde skaffat sig lindring om han velat (Joh 10:18). Och det ordet: hjälp dig själv, är som en glödande pil i hans hjärta, i vilken Satan inlägger hela sin frestande styrka. Nu gäller det att stå helig utan salighet. Här är gränsen ytterligt hårfin och ligger inne i hans andes mitt. Blott den minsta viljeyttring att slå sig ut, blott den minsta gnista av harm eller vrede, blott en lössläppt slöhet i anden eller ansats till förtvivlan — och allt hade varit förlorat. Men han förblir inom helighetens gräns – inte en hårsman därutom! Hellre än att i självtagen makt rycka till sig en sken-salighet, ett sken-liv, hellre lever han ”utan liv” så länge livet räcker. Och det är att hänga hel på sår-korset, att stå själv på själv-korset.

Och det är att leva utan liv, d.v.s. leva hel-liv utan hel-liv, det är att smaka döden, förnimma och i sig uppta dess verkliga väsen och natur. Det är att tömma dödens kalk. Att leva hel utan hel-liv, det innebär den högsta smärta och den största fara för ett heligt liv. Det är den högsta grad av pinofrestelse, som ett heligt väsen kan utsättas för. Och att Herren genomgick detta utan att falla, det är och förblir för tid och evighet försoningens under. Och just detta, att Lejonet övervann under Lamm-slaktet, är den frälsarevärdighet som den nya sången besjunger inför tronen (Upp. kap. 5).

Så har då Tabors heliga hel-hjärta dödat vårt kluvna döds-hjärta och därmed är människohjärtat räddat för evigt. — Sälla och Rätta återfann varandra.

Den korshemlighet som vi nu talat om, den läser vi oss inte till. Nyckeln till Jesu liv är livet och nyckeln till hans död är döden: man dör sig till hans död och man lever sig till hans liv. När Herren ska frälsa en människa så bereder han sig i henne en helig mitt (genom

övergivet av Gud — och in i det löper alla dessa gycklande, råa och hädiska ord, som talas omkring honom. Han uppfattar deras verkliga kärna, och de går till kärnan av hans varelse. Tungan har förlorat sin tunga — övergiven av Gud — den är förtorkad och fastnar i sin gom (Ps 22:16), och är slagen i vanmakt av onskans maktord, som nu har sin stund och firar sin triumf. Handen hade förlorat sin hand — övergiven av Gud — den svider av sitt sår. Herren uppfattar till fullo dess gräsliga innebörd, då den hand som alltid gjort gott, blir behandlad som om den alltid gjort ont. Foten har förlorat sin fot — övergiven av Gud — och den svider även den av sitt sår. Herren ser ned i en bottenlös syndavgrund och förnimmer den djävulska arten hos människors barn, då den fot som kom till jordens frälsning, är ovärdig att gå på denna jord. Förståndet har förlorat sitt förstånd — övergivet av Gud — och torteras av allt detta oförstånd, vanvett och galenskap. Minnet har förlorat sitt minne — övergivet av Gud — och det pinas med minnet av Judas förräderi, Petrus förnekelse, lärjungars svaghet och trolöshet o.s.v. Förnuftet har förlorat sitt förnuft — övergivet av Gud — och plågas av människors, särskilt prästers och översteprästers, helvetiska högmod, blindhet och oförnuft. Känslan har förlorat sin känsla — övergiven av Gud — och den sönderslits av alla dessa giftiga intryck, som är lika många glödande pilar i hans känsliga hjärta. Tanken har förlorat sin tanke — övergiven av Gud — och den frätes vid tanken på alla de brott och allt det elände, som denna arma mänsklighet än ytterligare ska åstadkomma på vår jord. Viljan har förlorat sin vilja — övergiven av Gud — och den anfäktas från alla håll av den sataniska *egenviljan*, som glimmar i allt och över allt och bär upp allt. Tron har förlorat sin tro — övergiven av Gud — och otrons hela världs- och helvetesmakt kastar sig över denna för att kväva den. Kärleken har förlorat sin kärlek — övergiven av Gud — och den översprutas från alla håll av synd-självetts allehanda etter och dödliga hat, som försöker släcka dess glöd. Hjärtat har förlorat sitt hjärta — övergivet av Gud — och allt är så hjärtinnerligt enigt om att göra det riktigt lätt för detta ömma hjärta, som ännu under dödsbleka läppar ber för bödeln, skänker paradiset åt rövaren och skaffar hus och hem åt den fattiga modern.

Detta är nu blott några exempel på syndens inträngande från alla håll i Jesu hjärta. Han erfor vida mer än så, mer än någon dödlig anar – ty *vi* står i alltings kant,* *han* står i alltings mitt. Men i den mån som vi införlivas till en lika död med honom, ska vi ur dessa och andra arter av synd-pina få erfara så många droppar, att vi åtminstone kan ana med vilket hav Herren hade att göra. Vi ska få bära omkring Jesu död i vår kropp (2 Kor 4:7–11), så att vi inte kan ta ett steg utan att stickas av någon förbannelsens udd.

Alltså led Herren själens död. Syndens och dödens krafter inträngde i hela hans varelse och sökte upplösa och sönderspränga densamma. Och detta i så fruktansvärd grad, att han kände sig som ett utgjutet vatten och sitt hjärta som ett smält vax och som om alla benen i hans kropp hade skilts åt (Ps 22:15). Han var vår synd (2 Kor 5:21). Han var vår förbannelse (Gal 3:13). Han var vår orm, vår straffplåga (Joh 3:14). Synd och död var så ingående i honom, att det inte fanns i hela hans

* 1 Kor 13:9–12.

varelse så stor punkt som en knappålsudd, där han inte erfor allt detta onda. Han var så genomfäktad och genomglödgad därav, att han kände sig som ett enda stort stycke synd och död. Men å andra sidan fanns där inte i hela hans varelse så stor punkt som en knappålsudd, där han inte stod Tabors-vit och Tabors-hel.

Allt gick ut på att pina omkull honom, ty det enda vapnet mot Herren var frestelsen. Och frestelsen är av två slag: lock och pock. Det förra var ofta försökt men förgäves. Här används det senare. Och synd kan övervinnas blott genom att motstå frestelsen därtill. När därför synd och död hade uttömt hela det pinoförråd som kunde påläggas den helige, utan att han därmed bragtes på fall, då var ondskans sista och skarpaste vapen krossat, och synd och död (och därmed skuld och gudsvrede*) föll maktlösa till marken. Och detta skedde i själva mitten, bland annat i mänsklighetens mitt. Där, i den andre Adams person, är nu magasinerat ett outtömligt förråd av förlåtande och helgande segerlivskraft mot synd och död.

Mot Tabors gudlydiga, för lidandet vigda (Hebr 2:9; Luk 9:31) klippvilja studsade sålunda och krossades synd och död. Denna gud- och människoälskande vilja, denna självförnekande och världsförsakande vilja, denna ödmjuka, tjänande och offrande vilja — den är den underbara hemligheten och bärande kraften i Jesu liv och död. Det var om den förpostfäktningen stod i Getsemane: ”Ske inte min vilja, utan din”. Den är grundkaraktären hos den överstepräst vi behövde: han är helig, oskyldig, obefläckad och skild från syndare (Hebr 7:26–27). Den är grundbeskaffenheten hos offerlammet: det är felfritt och obefläckat (1 Petr 1:18–19). Och denna aldrig sviktande lamm-vilje-lydnad var enligt Paulus, den måttstock med vilken Gud mätte sonens värde i liv och död: därför att han var *lydig* intill döden, ja, intill korsets död, därför har Gud också upphöjt honom över allting (Fil 2:5–11). Och Paulus tog fasta på denna lydnad, ty han säger: vi ska göras rättfärdiga genom Jesu lydnad (Rom 5:19). Och han fattar hela sitt apostlaämbete såsom gående ut på att upprätta trons lydnad bland alla hedningar (Rom 1:5), att göra dem lydaktiga, så att de blir ett välbehagligt offer inför Gud (Rom 15:16–18).

Det var sålunda lydnaden, som gav lidandet dess värde, men det var lidandet, som gav lydnaden dess värde, ty genom lidandet fullkomnades lydnaden (Hebr 5:7–10).

Inte lydnad ensam och inte vilken lydnad som helst har försonande kraft, inte ens om det vore den vitaste lydnad i den blodrödaste martyrdöd, ty det vore blott en kant-lydnad. Det måste vara en mitt-lydnad d.v.s. en sådan som sätter skuldran till under världssyndens och världsdödens (och därmed under världsskuldens och världsgudsvredens) själva mitt, så att allt detta balanserar jämnt utan minsta stöd och utan minsta lutning. Den lydnad som står upprätt och härdar ut i denna mitt, den har försonande kraft. Och detta gjorde Jesu lydnad.

* Herren var aldrig personligen föremål för Guds vrede, över honom vilade alltid Guds kärlek, och det i all synnerhet på korset (Joh 10:17). Men då han led själens och kroppens död, som är ett uttryck för Guds vrede och heliga avsky för det onda, då led han densamma. Och han borttog den då han borttog dess orsak, synden. Och så borttas den alltså i världen. Ty Guds vrede kan aldrig lidas bort blott, eftersom den är en följd, som med helig nödvändighet står och faller med sin orsak.

Men inte heller lidande ensamt, betraktat blott och bart som lidande, eller vilket lidande som helst har försonande kraft, inte ens om det vore evigheter av onämnt kval. Ty synd och död är en makt som aldrig kan lidas bort. Den viker blott för sin motsatsmakt, kärlekens hel-liv i lidandet. Den starke övervinns blott av den starkare (Luk 11:21–22). Och själens död som är sammanfattningen av all förbannelse, flödar ur synden som sin källa och är alltså en följd-makt. Och en följd-makt kan varken Gud eller människa rubba, så länge dess orsak står kvar. — Det måste därför vara ett mitt-lidande, d.v.s. ett sådant, där synd och död (skuld och vrede) får vända till själva sin mitt, sitt innersta väsen och kärna, så att världsförbannelsens alla radier kan rikta sina pino- och frestelseuddar mot den lidande och på honom avprova och avbryta dessa. Och på detta mitt-lidande ligger en omätlig vikt. Ty om det finns en enda dödsudd kvar som inte prövats och krossats mot hel-livets, lydnadens klippa, då finns ingen absolut säkerhet för att Herren är den starkare. Det är detta mitt-lidande som framhävs i de förfärande orden, för vilka vi studsar var gång vi läser eller hör dem: han är gjord till synd, han var en förbannelse. Det var för denna svarta mitt han svettades blod i Getsemane, ty här förelåg en förtvivlans avgrund i vilken han kunde ha stupat. — Alltså: blott det lidande i vilket den lidande upphäver själva lidandets orsak, som är synden — blott det lidandet har försonande kraft. Och sådant var Jesu lidande: den rättfärdiges lidande sålunda, såsom Johannes säger: Han, den rättfärdige, han är försoningen för världens synd (1 Joh 2:1–2). Och därmed las den säkra grunden till all förbannelses borttagande i världen, i den mån syndens makt bryts i människornas hjärtan och liv.

Sålunda: denna mitt-lydnad och detta mitt-lidande tillsammans, de har försonande kraft. I den punkt där de sitta ihop som bud i blod och blod i bud, betecknat vid Sinai (2 Mos 24:7–8; Hebr 9:19–20), så inflätade i varandra som den med tusende guds-ord, bilder och ceremonier tusensnodda vit-röda dubbeltråden av göra och lida, lag och profeter, som är förebildat i gamla testamentet — där, i denna heliga fruktansvärda mitt ligger världens försoning.

Eller: där straffskuldens betalning och ersättningsskuldens betalning sammanfaller till ett, i det att Herren på samma gång som han led dödens upplösning också räddade människoväsendet *helt*, och sålunda återbar tjuvgodset till Gud i oskadat skick — där är världens försoning.

Eller: Herrens självupppoffring — som förut är antytt — i det att han alltid sa ett stadigt nej till sin egen vilja och ett stadigt ja till Guds vilja — å ena sidan nermyllande sitt liv såsom det vetekorn som skulle dö och hatande sitt liv i denna världen, å andra sidan drivande upp det till ett liv inför Gud och bevarande det till evigt liv (Joh 12:24–25) — detta tvåsidiga fullkomliga självoffer in i döden, är försoningsoffret för vår synd. Ty så heter det: han offrade för folkets synder då han offrade *sig själv* (Hebr 7:26–27. — Det är detta offer som doftar så ljuvt inför Gud (Ef 5:2). Inte det blodiga slaktandet i och för sig luktar gott, varken för Gud eller människor; utan denna kärlekens lydiga självupppoffring därunder *är* det, som fyller himlen med sin vällukt. Då du träffar en människa som säger sig vara frälst i Jesu död, så ”lukta” på henne! Luktar hon självförnekande och världsförsakande kärlek och lydnad, då är hon frälst. Luktar hon själviskhet och olydnad, då är hon inte frälst. Ty

kraften av Jesu död är denna: *han dog för alla, för att de som lever inte längre ska leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem* (2 Kor 5:15). Det att han genom evig ande offrade sig själv utan brist åt Gud, det gav blodet försonande kraft att rena samvetet från döda gärningar till att tjäna levande Gud (Hebr 9:13-14; Tit. 2:14-15).

Summa: Medlaren mellan Gud och människor, människan Jesus Kristus, *gav sig själv* till lösen för alla (1 Tim 2:5-6). Tabors silver-vilja, som blev guld-vilja i korsets blod, den är lösepenningen i blod: ”*Se, jag har kommit för att göra din vilja, o Gud*” . . . Och i kraft av *den viljan* är vi helgade, genom att Jesu Kristi kropp har offrats en gång för alla (Hebr 10:9-10).

Lydnaden är blodets vita mitt – blodet är lydnadens röda mitt. *Min vän är strålande vit och röd* (Höga V 5:10). Vitt i rött och rött i vitt, det är färgen på hälsans kind.

Skilj sålunda aldrig bort Jesu vilja, Jesu lydnad, Jesu sinne, Jesu ande från Jesu blod, ty då gör blodet inte kläderna vita utan röda, men röda kläder är drakens dräkt (Upp 12:3). Den rikslagen kan aldrig ändras: *Den som inte har Kristi Ande tillhör inte honom* (Rom 8:9). Blott inom ramen av Jesu vilja ligger frälsningens nåd. Och aldrig kan Gud ge människan en större gåva än då han ger henne Jesu vilja, lydnad, sinne, ande, ty då har han givit henne hela himlen. I vår egenvilja ligger helvetet, i Jesu vilja ligger himlen. Vårt själviska jag är fångelset, Jesu kärleks jag är friheten.

Och skilj aldrig bort Jesu blod (mitt-lidandet) från Jesu vilja, lydnad, sinne och ande, ty då går Pilatus i Kaifas mantel – och i den dräkten blir han sju gånger värre än i sin egen.

Klyv aldrig den heliga mitten, ty *delar* av räddningens plankor bär inte över de svarta djupen. Klyv inte det som kostat Herren oändlig möda att foga ihop!

III

Stam-liv och gren-liv

Herren är stammen (Joh 15:5), den heliga mitten. Sedan han verkställt en rening från synderna genom *sig själv*, har han satt sig på Majestätets högra sida i höjden (Hebr 1:3). Han har nu trätt fram inför Guds ansikte för vår skull (Hebr 9:24). I hans *person* ligger frälsningens nåd (Ef 1:7). Han är det stora alltillräckliga stam-självet, i vilket vi ska insättas som grenar och bli gren-själv. Där återfår vi vårt förlorade själv, vårt sanna jag. Han är stam-viljan, i vilken vi ska insättas och bli gren-viljor. Där får vi Jesu vilja till skänks och med den allt vad han äger. Han är stam-lydnaden, i vilken vi ska bli gren-lydnad. Och blott genom den återfår vi vårt sanna värde inför Gud. Han är stam-sinnet, i vilket vi ska bli gren-sinnen (Fil 2:1-5). Han är stam-anden, i vilken vi ska bli gren-andar. Han är stam-rättfärdigheten, i vilken vi ska bli gren-rättfärdighet, så att vi är Guds rättfärdighet (2 Kor 5:21). Han är stam-kärleken, i vilken vi ska bli gren-kärlek. Och en sådan gren har 16 egenskaper i 1 Kor 13: kärleken är tålig, mild o.s.v. Lär dig detta kapitel utantill! Med ett ord: han är stam-livet (hel-livet), i vilket vi ska bli gren-liv. Och ett gren-liv blir vi genom att i en skola, såsom Herrens första lärjungar, tas ut ur det adamtiska stam-självet och stamdöden

och med en pingstfödelse insätts i Herren. Och ett sådant gren-liv är mer än blotta känslor av liv, mer än ansatser till liv och mer än vissa tider av liv med mellantider av härskande själviskhet och död. Ty grenen är vad han är genom en naturlag, han är stammen i smått. Och skriften känner ingen annan frälsning än gren-frälsningen (Joh 15:6).

Då en människa blir en gren i Herrens hel-liv, då blir hon helad i sina sår. Då läks grundsåret, kors-såret. Veta och vara fogas ihop. Kunskapen blir levande och kraftig och omsätter sig i verk. Behovet av salighet och behovet av helighet smälter ihop. Syster Sälla går hand i hand med syster Rätta. Och de sjunger gemensamt: ”Glädje utan Gud ej finns, utan Gud ej finns frid. Tom den lycka är som vinns, om vi glömmar Gud därvid”. Ögat återfår sitt öga – människan ser den levande Guden, hans rike och vägar. Örat återfår sitt öra – hon hör den levande rösten i allt. Tungan återfår sin tunga – hon talar sanna, ifyllda ord. Och om hon råkar att säga onda och tomma ord, då svider det i hjärtat, där blev ett sår. Och människan har ingen ro förrän det blir förlåtet och helat i Jesu hel-liv. Handen återfår sin hand – hon gör sina gärningar inför Gud. Varje gärning, vore den blott att sopa andras golv, blir ett stycke ”evangelium”. Foten återfår sin fot – människan går vägen i alla sina vägar, och skorna är sydda av fridens evangeliifärdighet (Ef 6:15). Förståndet återfår sitt förstånd – hon tar framför allt vara på sitt eviga väl. Minnet återfår sitt minne – hon minns Gud och hon glömmar aldrig att hon lever på nåd. Förnuftet återfår sitt förnuft – hon förnimmar de himmelska tingen. Tanken återfår sin tanke – människan tänker så gärna på Gud och det eviga hemmet däruppe. Känslan återfår sin känsla – hon drar känsel på Gud i allt och över allt, och hon känner att det är han även då, när han är eld och såpa, även då, när hans hand är förvandlad till klo och tång, ty han är både lejon och smed. Med ett ord: hjärtat har återfått sitt hjärta, och detta hjärta är Jesus Kristus som bor därinne, Och genom honom kan hon älska Gud över allt och sin nästa som sig själv. I nattens timmar ilar hennes själ till honom, och då hon i morgonstunden öppnar sitt öga, är hjärtat redan hos honom. Och under dagens lopp dras sinnet till honom som magnetnålen till sin pol, och aftonens sista gärning är ett insjunkande i hans renande och helande hel-liv.

Så blir människan helad i Jesu hel-liv, som är läkedom för de i hjärtat förkrossade, är de fångnas frihet, de blindas syn och de förtrycktas frihet (Luk 4:18) och en outtömlig källa av förlåtande och helande kraft för alla uppriktiga sinnen.

Genom detta hel-liv blir själens olika krafter försonade med varandra, de blir ett och arbetar för samma mål: evigt liv. Och känslan av denna enhet och samdräkt i människoväsendet heter frid, Jesu Kristi frid.

Stundom väller detta Jesu Kristi stam-liv fram genom grenen i överväldigande flöden och rycker människan för en stund eller tid högt upp över hennes vanliga mått. Då uppslukas köttets naturliga svaghet – själens sinnen och gåvor skärps i förunderlig grad och människan sväller av hellivskraft. Tidens och rummets skrankor liksom brister, och det är blott som ett tunt flor mellan henne och den himmelska världen. Av sådana livsligheter med Herren, (vilka föregås eller efterföljs av motsvarande dödslikheter och helveteskval), kan en människa ana

vilket mål hon går till mötes i evighetens värld. Men en tår fuktar kinden och en suck häver bröstet: ack, att jag sökt detta mål så sent, så trögt och så halvt! Amen.

G U D S B A R N .

Text: Matt 5:1–12.

Det förelagda ämnet är ”Guds barn och världens barn”. Och vi fäster oss blott vid den förra delen: *Guds barn*.

I

Den lilla bibeln

Ett Guds barn har sin lilla bibel. Och denna bibel är Bergspredikan (Matt. kap. 5–7; jfr. Luk 6:12–49). Den gav Herren åt sina lärjungar då de var mycket små barn – ja, innan de ännu var födda – och sålunda deras andliga liv blott var ett ande-foster. Ty de föddes av anden först på pingstdagen (Joh 3:3–5; 7:37–39; 16:21–22; Apg 1:4–5; 2:1–47).

Bergspredikan är den lilla bibeln, ty den är en kort sammanfattning av hela Jesu lära och därmed av allt Guds ord. Detta ser man av det stora, allt omfattande slut-ordet: *Den som hör dessa mina ord (Bergspredikan) och handlar efter dem liknar alltså en klok man som byggde sitt hus på klippan.* o.s.v. (Matt 7:24–27). Kan det sägas så mycket om den, då måste den väsentligen innehålla allt. Men vad som gäller om sammanfattningen, det gäller om det hela. Det som kan sägas om Bergspredikan, det kan sägas om allt Guds ord.

Den lilla bibeln är evangelium. Det anar man redan av första ordet: salig. Och på det läggs stor vikt. Det upprepas nio gånger. Här står vi alltså inte på Sinai lagberg med dess åskor och förskräckelser (2 Mos 19:16–19; 20:18–20) utan på evangeliets-berget: Saligheternas berg. Också kallas Gud i denna predikan 16 gånger för (Eder) Fader, vilket tyder på att det är fadersvilja och barnalydnad, som Bergspredikan vill bringa i samklang med varandra.

Bergspredikan är evangelium, ty Herren har hållit den. Och han predikade aldrig lag utan evangelium om Guds rike (Mark 1:14). På Jordans strand växlas tidevarv, lagens är till ända och evangeliets börjar. Ty så säger Herren: *Lagen och profeterna hade sin tid fram till Johannes. Sedan dess förkunnas evangeliet om Guds rike* (Luk 16:16). Det var för Herren en helig omöjlighet att predika lag. Ty då hade han varit en fallen Kristus, nedsjunken i skuggans och bokstavens ord som inte kan levandegöra (Hebr 10:1; 2 Kor 3:6; Gal 3:21). Men hans ord var ande och liv (Joh 6:63). Och sådana ord är evangelium. Herren var vad han talade. Han la sig själv i sina ord. Och han själv var en Guds gåva till oss (Joh 3:16). Alla hans ord är levande gåvor. De ger allt vad de kräver. Hans bud är uppfyllda, ifyllda bud, ljuvliga oljebud, kraftiga ande-bud. De är andens lag, som i sin egen kraft gör fri från syndens och dödens lag eller makt, så att lagens fordran kan och ska bli fullbordad i oss, då vi inte vandrar efter köttet utan efter anden (Rom 8:2–4).

Och i enlighet härmed gav Herren i avskedets stund sina lärjungar befallning att gå ut och predika — inte lag eller lag och evangelium — utan: predika evangelium för hela skapelsen. Sedan Herren dött och uppstått är det förbjudet att predika lag. Man ska predika alla Guds fordringar såsom uppfyllda i Jesus Kristus och därför såsom möjliga för

oss att uppfylla genom honom. Och därför är, som vi ser, i Herrens mun detta alldeles samma sak: gå ut och predika evangelium (Mark 16:15) och: lär dem att hålla allt det jag har befallt er (Matt 28:20). Att predika lag är att predika Guds bud såsom uppfyllda och uppfyllbara (gammatestamentliga), att predika evangelium är att predika Guds bud såsom uppfyllda och uppfyllbara (nytestamentliga). Alltså: aldrig budet utan Kristus och aldrig Kristus utan budet! Bud och Kristus är ett.

Därför kallas evangelium för *budet*, det gamla budet som blivit ett nytt bud, därför att det blivit sanning (fullbordat) i Kristus och ska bli sanning i oss (1 Joh 2:7–8), det heliga budet (2 Petr 2:21) som överlämnas (ges) åt människan (i nyfödelsen). Och budets ändamål är kärlek av ett rent hjärta och av ett gott samvete och av en uppriktig tro, varifrån somliga farit vilse (1 Tim 1:5–6).

Att Bergspredikan är evangelium, det är vår kyrkas lära. På fyra söndagar om året hämtar hon sina gamla evangeliitexter ur Bergspredikan. Och varje gång ska prästen, enligt gällande kyrkohandbok, ”säja” till församlingen dessa ord: Upplyft era hjärtan till Gud och hör dagens evangelium. Den text han då föreläser är alltså ett evangelium, och det även då den utgörs av femte budet såsom på sjätte söndagen efter Trefaldighet. Och samma förhållande äger rum med denna årgångs alla texter. De må innehålla löften eller bud, utgöras av liknelser, underverk eller doms- och bestraffningsord, vara hämtade ur gamla testamentet såsom ofta på bönedagarna eller ur breven som på palmsöndagen — de må vara tagna var som helst i skriften och ha vad innehåll som helst — prästen är lagligen förpliktad att både själv kalla dem evangelium och lära församlingen att kalla dem så. Det är alltså genom Kongl. Förordning fastslaget, att allt Guds ord är till sitt innehåll blott av ett enda slag: *evangelium*. Och detta är äkta bibliskt. Det är den stora, självklara grundsanningen (det kristna axiomet), varpå alla våra gudstjänster och hela vår lärobyggnad vilar. Utan denna grundval rasar hela byggnaden. Ty ingen av de religiösa frågorna kan lösas rätt utan denna förutsättning. En annan grund kan ingen lägga, än den som är lagd, vilken är Jesus Kristus.

Så undervisade den store mönsterlutheranen Magnus Fredrik Roos. Han säger i aftonbetraktelsen av den 5 mars: ”När evangelium eller hela Jesu lära blir predikad för en människa, så är det inte likgiltigt om hon blir detsamma lydig eller inte. Man måste vara det lydig genom tron och genom gärning”. För honom var sålunda hela Jesu lära evangelium. Och han hade Guds bud inte utanför evangelium blott, utan inuti detsamma, såsom en sida, nyfödelsesidan däri. Så har också alla våra lutherske kärn-författare väsentligen haft det. Så kommer också alla äkta lutheraner att ha det. Och när den siste av dem har dött, då är lutherdomen död, även om millioner bär dess namn.

II

Nådesordningen

Ett Guds barn har sin nådesordning. Och denna utgörs av den lilla bibeln, och heter trång port och smal väg.

Man märker, att det är blott i Bergspredikan vi har de fyra innehållsrika uttrycken: trång port och smal väg, vid port och bred väg

(Matt 7:13–14). Det är livets och dödens ordningar.*

Vilken är då den trånga porten? *Bergspredikan är den trånga porten*. Vilken är den smala vägen? *Bergspredikan är den smala vägen*. Men vad som gäller om den, gäller om allt Guds ord. Alltså: Guds ord är den trånga porten och den smala vägen. Men allt Guds ord handlar om Jesus Kristus. Alltså: Jesus Kristus är porten (eller dörren Joh 10:9) och vägen.

Att Bergspredikan är den trånga porten, det får den kloke byggaren erfara. Han behjärtar de evighetsdiga slutorden: den som gör Bergspredikan, han bygger på klippan. Och de bör framför allt annat behjärtas. De är ju ett för hela evigheten avgörande ord. Ty av dem framgår tydligt, att blott den som gör den, han och ingen annan har en salighetsbyggnad som står i alla väder. Och därför ska den som vill bli ett Guds barn, akta sig för att tro att Bergspredikan med sina djupa och allvarliga fordringar är given blott för att vi på den ska lära känna vår vanmakt och ”komma på skam”, och sedan låta den ligga där ogjord och fly till något som man kallar ”evangelium”. Så menade inte Herren då han sa, att vi ska göra den. Ty då hade han sagt ett och menat ett annat. Men han var aldrig falsk.

Och får inte detta Jesu ord vara ett allvarsord, då leder det på sidan redan från början och synd-självet räddar livet under skyddet av lösryckta löften. Och så hänger man där i årtal på den ”evangeliska” förlåtelsekanten under kraftiga nåderörelser och ljuvliga känslor, som man mistycker och tar för andligt liv. Och då inträffar antingen det, att Gud måste på långa omvägar, ofta genom hårda straffdomar, söka vinna vad som brister i ordets nådemedel som man stympat, eller så sjunker människan så småningom i den farligaste av all förhärdelse, som är den fariseiska löftesförhärdelsen. Och vad den uträttat i världen vet vi. Judendomen på Kristi tid säger oss det. Här hade man vunnit mästarskap i konsten att klyva sanningen. Ur Abrahams förbund skar man ut Abrahams välsignelse (Matt 3:8–9), men Abrahams tro som offrade Isak, kastade man bort. Stolt kallade man sig Abrahams barn, men släktskapen med honom i gärningar kändes man inte vid (Joh 8:39). Man ärvde patriarken i allt, blott inte hans sinne (Joh 8:40). På samma sätt behandlade man hela det gammaltestamentliga ordet: huvudsaken i lagen lät man fara. (Matt 23:23). Man hoppades på Moses, men man trodde honom inte, säger Herren (Joh 5:45–46). Så insomnade man på kudden av lösryckta löften. Det inre ljuset blev mörker, samvetets lykta slocknade (Matt 7:22–23 jfr 12:41–42). Och nu ropade Moses för döva öron, Johannes också, Herren likaledes. Moses, döparen, Kristus, allt passerade den tidens klyvaresläkte förbi. Man såg inget, hörde inget. Ty aldrig sover en människa så djupt som på en trasad sanning. Varken Sinai åskor eller ökenropets röst eller Herrens stämma, den må vara ett åttafaldigt salig eller ett åttafaldigt ve (Matt 23:13–39), väcker henne. Och denna inre fara dolde man för sig själv och andra genom utvärtes andligt nit och mångsysslande, tvättade kärlet och kalkade grifternas utanpå. Löftet om Messias höll man med begärlighet fast, men följdriktigt drevs man att ur detta löfte skära bort helighetens och rättfärdighetens bild. Och så störtade deras Messias

* Uttrycket trång port ensamt förekommer även hos Lukas 13:24.

med dem själva till jorden. Han måste stämma ihop med deras eget sinne, bli en jordisk konung (naturligtvis under allehanda andligt smink), en räddare för självet, köttet och skenheligheten. Ville han inte detta, så måste han dö.

Så klöv man den gammaltestamentliga räddningsplankan. Och så kom man på klyvare-vägen till klyvare-målet: Golgata. Där håller klyvare-juden i spiken, då romare-hedningen håller i hammarskaftet. Och så hade man så småningom hunnit mitt in i själva lögnen, under det att man så säkert trodde sig vara mitt inne i sanningen, att man hade vågat livet därpå. Och så i varje tid. Se upp, o människa! På klyvare-planet ska du alltid förr eller senare glida ned till något slags Golgata, där du på ett eller annat sätt är med om att döda sanningen.

Alltså: Jude-faran var denna sa Herren: ni sätter ert hopp till Moses, men ni tror honom inte (Joh 5:45–46). Kristen-faran är denna: ni sätter ert hopp till Kristus, men ni tror honom inte då han säger: den som gör Bergspredikan han bygger på klippan.

Men låt oss tro honom. Vi ska göra Bergspredikan. Och det kan vi, ty den är evangelium. Konsten är blott att ta emot den som evangelium, som nyfödelsegåva.

Och vi ska inte vänta med att göra den tills i nästa vecka eller om ett år eller tills vi blivit frälsta, ty då blir vi aldrig frälsta. Herren gav ingen permission från den. Han lämnade aldrig ett ögonblicks uppskov med sanningens görande. Inte heller döparen, port-predikanten. Bär frukt! Till folket sa han: Den som har två livklädnader skall dela med sig åt den som ingen har, och den som har mat skall göra på samma sätt. Och till publikanerna: Kräv inte mer än vad som är fastställt. Och till krigsmännen: Pressa inte pengar från någon med våld eller lögn, utan nöj er med er lön (Luk 3:10–14). Vi ska alltså börja *nu* att fly allt det som vi inser är ont och göra allt det som vi inser är rätt och gott. Och detta just där vi är ställda i livet. Och när vi så börjar göra Bergspredikan, då börjar den bli vår port. Den gör det snart trångt. Adam vill ha lösa tyglar: vitt och brett. Bergspredikan klämmer åt om hjärta, vilja, alla sinnen och lemmar. Ja, den gör det förr eller senare så trångt, att vi aldrig kommer igenom med livet. Den bokstavligen klämmer ihjäl oss till vår gamla människa, vårt själviska jag. Och detta är nödvändigt, ty det förutan ges ingen frälsning. Den gamle Adam måste dö, om den nye Adam ska kunna bo i hjärtat. Men då den klämt ihjäl oss, då byter den plats. Den försvinner som port och går in i hjärtat som ett nytt liv. Nu blir Bergspredikan den smala vägen. Nu kan vi göra den, inte trälaktigt utan av hjärtans lust – vi kan vandra den i dess egen kraft.

Så är Bergspredikan den trånga porten och den smala vägen. Men det gäller allt Guds ord, sa vi. Först är det trång port och därefter smal väg. Först står det utanför och bereder rum åt sig i hjärtat. När det rummet blir färdigt, då går det in i detsamma. Eller: Herren går först vid vår sida, men när väg blivit banad för ärones konung, då drar han in. Detta är den lilla bibelns nådesordning, Guds barns nådesordning. Och hur enkel är den inte!

Sålunda: Guds ord bjuder sig alltid åt människan som evangelium, som fullbordad lag och fullbordade profeter (Matt 5:17). Men kan inte människan ta det som evangelium, då ställer det sig omkring henne som lag och tuktar henne, tills hon tar det som evangelium, som nådegåva. Som port-ord är det lag, som väg-ord är det evangelium. Detta är väl uttryckt i det ovannämnda tilltalsordet från altaret: Upplyft era hjärtan till Gud! Ja, därpå hänger det. Där står i kyrkan en, som kan upplyfta hjärtat till Gud d.v.s. tro. För honom är texten, den må ha vad innehåll som helst, ett evangelium. Den gjuter sig ner i det uppåtvända hjärtekärlet, allt efter innehållet, som en förlåtande, livgivande, stärkande, rensande och uppfordrande ande-olja. Men där står en, som inte kan upplyfta hjärtat. För honom blir texten lag, även om den utgörs av det ljuvligaste löfte. Den står utanför som en fordran att bli mottagen som en gåva, men den kan inte tas ty kärl att ta i saknas.

Skillnaden mellan lag och evangelium ligger sålunda inte i ordet. Lag och evangelium är inte olika *delar* eller *slag* av ordet. Ty Guds ord, har vi sett, är i sig själv blott av ett enda odelbart slag: det är evangelium, och lika odelbart som Herren själv är odelbar. Utan skillnaden mellan lag och evangelium är skillnaden mellan Guds ord som port-ord och Guds ord som väg-ord, som utanför stående eller i hjärtat boende, som gammaltestamentligt eller nytestamentligt gudsord. Den är sålunda skillnaden mellan *olika natur och kraftgrad* hos ordet, allt efter mitt förhållande till detsamma. Till ett port-hjärta bekänner det sig som lag, till ett väg-hjärta som evangelium. Antingen är allt Guds ord för mig lag och profetia, har lag-natur och tuktomästare-kraft, eller så är allt Guds ord för mig evangelium, har evangelii-natur, förlåtelse- och nyfödelsekraft. Antingen är det helt och hållet gammaltestamentlig, eller helt och hållet nytestamentlig nådeshushållning. Aldrig en blandning av dem båda. Antingen står man under lagen eller under nåden. Nyfödelsen sätter den bestämda riksgränsen mellan båda. Genom den går man in i pingstens himmelrike, som var "nära" då Herren vandrade här på jorden ty det var *i* honom, och som kom in i människohjärtan på pingstdagen.

Vi har nu gjort en liten antydning om nådesordningens mera yttre och allmänna beskaffenhet. Låt oss nu betrakta dess inre förlopp, vilket framträder som port-liv och väg-liv.

1

Port-livet

Då Bergspredikan står omkring människan som port, verkar hon i hjärtat port-livet (det andliga foster-livet), som består av följande fyra ting:

Andlig fattigdom (v. 3)

Vad denna är läser man sig inte till, man lever sig till den. Människan får göra den bittra erfarenheten, att hon saknar anden ovanefters och är ett andligt fattighjon, som måste helt och hållet tas om hand av Guds barmhärtighet. Den invärtes människan är utan hus: ingenstädes en enda punkt där hon känner sig hemma; hon är utan mat, svälter och skriar; utan kläder att skylla sig i, hon blyges för Gud och

människor och hon fryser och skakar. Ingen levande lust till det goda, och ingen kraft att av hjärtat göra det.

I Bergspredikans port-skola får man en sådan självkänedom, att man kan lägga handen på sin bibel och inför Gud och hela världen svärja och säga: så sant mig Gud hjälpe till liv och själ — jag kan inte göra en enda av Bergspredikans gärningar så som den bör och måste göras. Allt, även det bästa är orent. Hela livet från hjärteroten ända ut i fingerspetsar och tår är livlöst, snedvridet, själviskt, jordiskt, köttsligt och förbannat. Det har genom synden fått en falsk medelpunkt. Allt kretsar omkring mig själv. Jag söker mig själv i allt, även i mina bästa verk. Och jag börjar få hemska känningar av att här i min falska mitt, i min egenvilja, ligger helvetets frö – en fasansfull möjlighet att behålla mitt liv, sätta mig fast i mig själv och därmed mista mitt liv och gå evigt förlorad (Matt 16:23–26). I Bergspredikans port kastas in i hjärtat så pass många gnistor av Guds vrede, att jag både vet vad den är och aldrig glömmer den mer, och så pass starka kvävningar i andekvalens eld, att jag både vet vad helvetet är och aldrig betvivlar dess möjlighet.

Den andligen fattige är salig, säger Herren, ty himmelriket tillhör honom. Och han blir under vissa mellantider lyftad upp ur sig själv och får profetiskt — ty han lever sitt gamla testamente — kasta en blick in i detta rike, smaka något av dess rättfärdighet, frid och fröjd. Därav vet han vad som väntar honom där framme i pingsten, och vad som kan bli av honom om Gud får göra honom till ett pingstbarn. Men då han ännu inte vill släppa sig själv, då släpper Gud honom åter ned i självet. Och han får ytterligare gå i port-skola, så att han äntligen en gång måtte bli trött på sig själv och ta farväl av sig själv och bli frälst av nåd.

Bedrövelse (v. 4)

Många slags bedrövelse får port-barnet genomgå. Port-trängseln skärps av varjehandas trångmål allt efter behov. Allt hjälps åt att ta livet av människan – att ta självet ur henne.

Men den största bedrövelsen flyter ur den andliga fattigdomen, och det så småningom ända därhän, att det inte finns på jorden mer än ett som är värt att gråta över. Och det är min synd, min synd mot min Gud. Och de tårarna bli allt hetare i den mån de profetiska pingstfläktarna tilltar i värme och kraft, och jag får se hur innerligt väl min Gud vill mig i allt och hur vist och trofast han sköter mig överallt.

Salig är den bedrövade, han ska få tröst då tröstens tid är inne. Men Herrens ur håller inte jämna slag med vårt, vi få lära oss att vänta. Födslosmärtorna har sitt vissa mått. Ingenting ges efter, ty då är barnet förlorat. De tar och släpper, tar och släpper: tider av ångest och nöd, och mellanstunder av tröst och lindring. Det himmelska barnet är ett smärtebarn, men också ett glädjebarn i motsvarande grad. Alla de himmelska tingen föds fram ur sina motsatser: glädjen ur sorg, fröjden ur bedrövelse, kraften ur svaghet o.s.v. Men saliga är ni som gråter nu, för ni ska få skratta (Luk 6:21). Tårekvävd suck är tordön inför Gud, och ju svartare jordmån, desto frodigare lilja.

Saktmodighet (v. 5)

Den fattige och bedrövade blir saktmodig. Det pösiga själv-modet sjunker ihop. Storsinne och själv-duktighet stryker flagg. Berg och kullar sänks, dalar fylls, krokvägar rätas och det ojämna görs slätt (Luk

3:4–5). Johannes är flinthård och skoningslös, men vår milde Jesus är seg och går ännu längre. Ty han säger om det onda begäret: hugg av handen annars far du till helvetet, till den utsläckliga elden där deras mask inte dör och elden inte utsläcks (Mark 9:43–44). Hugg av foten annars kastas du till helvetet, där deras mask inte dör och elden inte utsläcks (v. 45–46). Riv ut ögat annars kastas du till eldens helvete, där deras mask inte dör och elden inte utsläcks (v. 47–48). Ty var och en ska saltas med eld (v. 49). Sådana förfärande allvarsord är alltför mycket glömda i vår tid. De hör med till evangelium. Och får de inte vara med, så blir det ingen hel-evangelisk frälsning.

Den saktmodige har börjat dra in klorna eller rättare: där växer lamm-klövar i deras ställe. Djuret börjar dö, rovet släpps. Han hade stulit sig själv och denna världens goda från Gud, men där växte mal och rost i tjuvgodset. Han rivs inte mer om världens fåfängliga ting. Han river inte åt sig dess svekfulla skatter såsom denna världens människor — klo-djuret — gör. De äger jorden nu, men den saktmodige föds till hennes ägande. Och det ska gå därhän till sist, att tjuvsläktet ska utrotas och inga andra gå på denna jord än de, som genom födelse fått henne som arv. Det sker i fullaste mening på vår nya jord, där Bergspredikans rättfärdighet bor.

Hunger och törst efter rättfärdighet (v. 6)

Det är hunger och törst efter Bergspredikans rättfärdighet, att kunna göra den, ty därpå hänger människans eviga väl. Bergspredikan ska in i människan, ätas och drickas, ty den är Jesu kött och blod. *Om ni inte äter Människosonens kött och dricker hans blod har ni inte liv i er. Mitt kött är verklig mat och mitt blod är verklig dryck. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod förblir i mig och jag i honom* (Joh 6:53–56). Undra då ej på att Gud låter hungern och törsten bli djupa och sanna, ty i annat fall kan vi inte inrymma och smälta den. Bergspredikan är den högsta gåva som Gud kan ge en människa, ty den är Jesus Kristus själv. Därför krävs det en gudagjord troshand att motta den.

Men port-barnet är inte utan all mat och dryck, ty då dog det. I port-livet ger Bergspredikan sin mat och dryck, sin rättfärdighet, frid och fröjd ryckvis, gammaltestamentligt. Den ger sig profetiskt, förutsäggande pingsten och retande aptiten för pingstmaten. Den serverar i porten vissa mål som profetior om bröllopsmåltiden. Ja, den kan t.o.m. för somliga port-barn duka på ett Tabor. Men sådana extra förplägningar är alltid väl omgärdade av bittra långfredagskänningar till skydd mot självbacillen (Matt 16:21; 17:9–12). Men av dessa stundom överväldigande bespisningar, ska man inte, såsom ofta sker, dra oriktiga slutsatser såsom om de vore nyfödelseliv. De är blott förskott, lånegods från pingstförrådet. Och det visar sig snart. Ty människan sjunker ned i en större hunger och törst än förut. Och den andliga svagheten och bristen på sann rättfärdighet återkommer, och synden återtar väldet. Detta åter visar att man ännu inte kan tillgodogöra sig stadig pingstmat, eftersom man ännu äter och dricker sig själv. Och därför måste Gud låta människan sitta vid det kära själv-bordet och hungra och törsta och gråta. Hon lever ännu väsentligen *i* sig själv och *för* sig själv, och då får hon också leva *på* sig själv, kalasa på den magra självgeten och gnaga egenviljans gamla höna.

Inte förrän människan slutar upp med det klibbiga själv-pjäsket och vänder det förgudade själv-majestätet ryggen, och behovet av Bergspredikans rättfärdighet blivit ett så brännande livsbehov, att man inte kan leva och finnas till den förutan — inte förr lämnar den sin plats som port. Ty Bergspredikan är himmelrikets pärla och skatt och kostar *allt* vad vi äger. Men då jord och värld, skatter och ära, själv-jag och själv-vilja smälta till ingenting som strå i eld och hela människan går upp i detta: Herre, giv mig mat och dryck, gör mig ny ifrån roten, fräls min själ, ty jag hänger över kanten till evig död och jag måste sjunka däri, om du inte skänker mig ett nytt hjärta, en ny vilja och allt detta av nåd — då vänder Bergspredikan till förlåtelsens *blodsida* och släcker törsten och nyfödelsens *budsida* och stillar hungern. Ty så ser evangelium ut, och så såg profeten det: Detta är det förbund som jag efter denna tid ska sluta med dem:

Jag ska lägga mina lagar i deras hjärtan och skriva dem i deras sinnen, och deras synder och överträdelser ska jag aldrig mer minnas (Hebr 10:16–17; Jer 31:33 f.).

Vad är alltså evangelium? Evangelium är ett ljuvligt och glatt budskap om fullbordad lag och fullbordade profeter (Matt 5:17), och har följaktligen två däremot svarande sidor: Jag ska lägga mina lagar i deras hjärtan och skriva dem i deras sinnen — det är evangelii budsida — och deras synder och överträdelser ska jag aldrig mer minnas — det är evangelii blod-sida.

2

Väg-livet

Så födes gudsbarnet. Även det hade liv och var ett barn före födelsen såsom alla andra barn i Guds skapelse. Men det låg då inbäddat i den gamla människans moderliv och behärskades av henne. Nu är bandet brustet och kött-väldet slut, och barnet lever ett självständigt liv. Och detta liv sammanfattar Herren i följande sex ting:

Barmhärtighet (v. 7)

Då människan genom syndernas förlåtelse och ny födelse fått erfara Guds stora barmhärtighet (1 Petr 1:3), då genomglödgas hon härav, så att barmhärligheten blir grundprägel i hela hennes liv. Den blir hennes natur. Hon är nu från roten en ny skapelse i Jesus Kristus, och Guds kärlek är utgjuten i hennes hjärta genom den helige ande. Hon *kan* nu älska Gud över allt och sin nästa som sig själv. Nu *kan* hon oskrymtat och av hjärtat älska ovännen, välsigna den som förbannar henne, göra väl mot den som hatar henne och be för den som smädar och förföljer henne – och därmed bevarar hon sitt barnskap hos Gud (Matt 5:44–45). Nu *kan* hon av hjärtat förlåta, och det måste hon, ty annars förlorar hon själv förlåtelsens nåd (Matt 6:14–15). Genom att öva barmhärtighet förblir hon i Guds barmhärtighet. Men den tjänaren som fått 10,000 pund eftersänkta, men inte förbarmade sig över medtjänaren, han förlorade Konungens barmhärtighet och ådrog sig hans vrede (Matt 18:23–35). Här såsom överallt i det kristna livet gäller Jesu grundlag: *Om ni håller mina bud blir ni kvar i min kärlek* (Joh 15:10).

Håll budet, så ska budet hålla dig.

Barmhärtigheten hör till huvudsaken i lagen (Matt 23:23). Och dom utan barmhärtighet ska övergå den som inte har visat barmhärtighet (Jak 2:13). Och även i den allmänna världsdomen hänger evigt liv på utövad barmhärtighet: har du bespiset, härbärgerat, klätt och besökt — kom då du välsignade. Har du inte gjort detta — gå bort du förbannade!

Den kristna barmhärtigheten är särskilt viktig i vår tid. Inte var det Guds mening att alla skulle ha lika. Men inte heller var det hans mening, att somliga skulle förgås i överflöd och andra förgås i armod. Klyftan mellan rikedom och fattigdom (och vad därmed sammanhänger) är i vår tid ett hotande världssår. Och om inte den tjänande kärleken här inträder läkande i tid så förestår en sårfeber, en världsinflammation så fruktansvärd att ingen nu mäktar ens ana dess förhärjande brand. Ni rika, vill ni rädda kapitalet, så lindra nöden med detta! Ty i annat fall vänder samhällena botten i vädret, och de som nu ligger under kommer ovanpå och — ve er då! Här står vi inför en fara som reser sig allt mer, inte blott med berättigade krav utan som en straffande demonisk andemakt. Och den övervinns inte med kanoner och bajonetter. Den viker blott för sin verkliga övermakt. Och denna är barmhärtighet och kärlek.

Men händerna att hjälpa i fattigdom, sjukdom och all slags nöd verkar dag för dag bli allt fler och fler, allt mäktigare och mäktigare — ära vare Gud! — I dessa händer ligger hela världens framtida väl.

Salig den som för de arma
Ett medlidsamt hjärta bär,
Tröttnar ej att sig förbarma
Över den som nödställd är;
Men på himlafaderns sätt
Gör den trycktes börda lätt:
Han ska själv i nödens timma,
Guds barmhärtighet förnimma.*

Renhjärtenhet (v. 8)

Ett Guds barn har ett rent hjärta. Det är Bergspredikans renhet. Och den erhöles genom den helevangeliska pingstförlåtelsen.

Även port-barnet åtnjuter förlåtelse, ja, en daglig sådan. Men det är den gammaltestamentliga profetieförlåtelsen. Den är en tillfällig tillgift för tillfälliga synder och syndautbrott, som annars skulle utesluta barnet från port-skolan. Den lämnar den orena naturgrunden i hjärtat väsentligen obruten, och därför uppväxer härskande orenheter åter på nytt. Den blott profeterar om pingstförlåtelsen och väcker allt starkare behov av densamma.

Men väg-barnets förlåtelse innefattar en stadigvarande nyskapelse av ett rent hjärta och ett gott samvete (1 Tim 1:5–6). Detta uttrycker Luther i en av vår kyrkas bekännelseskriterier† så: ”Vad jag härtill alltid och stadigt har lärt om rättfärdiggörelsen (syndaförlåtelsen), kan jag inte till den minsta del något ändra: nämligen att vi genom tron (såsom

* Sv Ps 217:6 i 1819 års psalmbok (Nr 399 i 1937 års psalmbok). Man märker att denna psalm är skriven över vår text Matt 5:3–10 .

† Schmalkaldiska Artiklarna 13.

Petrus säger) får ett *annat, nytt och rent hjärta* och att Gud för vår medlares Kristi skull håller oss alldeles för rättfärdiga och heliga. Och fastän synden i köttet inte är alldeles borttagen eller död, så vill dock Gud oss denna inte tillräkna eller ihågkomma. På denna tro, förnyelse och syndernas förlåtelse följer sedan goda verk och gärningar”.

Genom denna skänkta renhjärtenhet kan människan hålla rent i hjärtat. Hon råder nu över alla onda begär. För allt som är fött av Gud besegrar världen (1 Joh 5:4). Och världen är köttets begär och ögonens begär och högmod över livets goda (1 Joh 2:15–17)

Denna renhet är himlen i hjärtat, ty den är Jesu ande och sinne. Men ondskans andemakter i himlarymderna tål den inte (Ef 6:12). I stigande grad stormar frestaren an, med lock och med pock. Här fordras stadig troskamp. Abrahams förbund har alltid sina rovfåglar, men trons fader drev bort dem (1 Mos 15:11). Kring kärlekens lamm kretsar själviskhetens örn, och fridens duva jagas av ofridens hök o.s.v. Och märk väl! De sju himlalöftena är bundna vid det sjufaldiga övervinnandet (Upp 2:7, 11, 18, 26–29; 3:5–6, 12–13, 21–22). Och blodets och vittnesbördets tveeggade svärd ska skötas så, att det övervinner draken (Upp 12:11). Och tidslivets arbetsbetyg, som berättigar att stå på glashavet, lyder så: de har vunnit seger över vilddjuret (själviskheten inom och utom dem) (Upp 15:2). Och den nya himlens och den nya jordens ”allt detta” föll blott på dens lott, som övervann (Upp 21:7). *Rätten att leva evigt har blott den som övervann livets fiender.*

Du har blott ett, o människa, att vara rädd om: det hjärta, som kostat Jesus Kristus livet att göra rent.

Ett Guds barn gör inte synd (slavar inte under någon synd) (Joh 8:34), ty det är fött av Gud (1 Joh 3:9). Men om det syndar, så har det en försvarare hos Fadern, Jesus Kristus, som är rättfärdig (1 Joh 2:1, 2). Han förvandlade Guds bud i liv, flyttade dem från stentavlorna in i sitt hjärta; och han visade upp dem, vita, färdiggjorda, på Tabor; och han krönte dem med blod på korset. Sedan dess läser vi de 10 buden så: Herren vårt första bud, Herren vårt andra bud o.s.v. Herren vår lag, Herren vår rättfärdighet, Herren vår Bergspredikan. Bergspredikan—Herren är vår rättfärdige försvarare nära Fadern.

Saliga är de renhjärtade, ty de ska se Gud. Ju renare hjärta, desto klarare blick.

Fridsamhet (v. 9)

Ett Guds barn har frid, Bergspredikans frid. Den avlyfter syndens skuld, bryter syndens makt och upprättar det förlorade gudsbelätet i hjärtat. Den frälser från allt ont och ger allt gott, ty den är i himmelriket — och därav kommer frid.

Även port-barnet har frid, men den hänger inte ihop. Den är droppar, ty källan ligger ännu väsentligen *utanför* hjärtat. Men väg-barnet har fridens källa i sitt innersta, i sin mitt, och därför är dess frid en ström (Joh 7:37–39).

Bergspredikans frid, som är Jesu frid, är barnets vila i Faderns famn och innefattar en salig bekymmerslöshet och trygghet i alla lägen (Fil 4:6–7). Den övergår allt förstånd. Då förståndet med dödsbleka läppar ropar: ”förlorad!” — då lutar friden sin lugna panna mot Faderns bröst och ler så som blott barnet kan le. Sveg in dig, o barn, i Bergspredikans frid. Låt sen stormar gny och åskor ljunga — du står med Lammet på

Sions berg. Ty Bergspredikans frid är Bergspredikans hus på klippan — slagregn faller, floder kommer, vädren blåser och stöter, men huset står, ty det är byggt av Bergspredikans virke på Bergspredikans berg. Fyra änglar hålla jordens fyra vindar (lidanden), och inte den minsta fläkt släppes på, mer än som behövs för att teckna den levande Gudens sigill och Lammets namn på barnens pannor (Upp 7:1–3; 14:1).

Ett Guds barn har friden kär och dyr. Lägg upp en hög av guld som Sulitelma berg och häng all världens pärlor därpå — det byter inte ut sin frid mot detta. Ty människan kan inte dö i pärlor och guld, men hon kan dö i Bergspredikans frid, som är Jesu frid.

Frid är hjärtats mat, och mätta barn är snälla barn. Världens strid kommer ur hungriga, fridlösa hjärtan. Och största delen av våra andliga strider flyter ur bröst, där ofrid eller blott dropp-frid bor. Hungriga barn är argsinta barn — de rivs. Fly, fly dessa ”andliga” strider — känner du inte att där luktar kött! (1 Kor 3:3; Jud 19)

Ett Guds barn söker friden och far efter honom, det är fridsstiftande. Men blott så långt Bergspredikan når. Vid och om hennes heliga rämärken förs det heliga kriget. Där sänds inte frid utan svärdet.

Tålamod i lidandet för rättfärdighetens skull (v. 10)

Ett Guds barn är Bergspredikans rättfärdighet (2 Kor 5:21). Det är ett stycke rättfärdighet så stort som det är ett barn. Det är fött av Gud och därför gör det rättfärdigheten (1 Joh 2:29; 3:7–10). Det är rättfärdiggjort och görs rättfärdigt genom Bergspredikans (Jesus) lydnad, som är nådegåvan genom den andre Adam (Rom 5:16, 19).

Rättfärdigheten har aldrig hög kurs bland människors barn. Och särskilt är *Bergspredikans* rättfärdighet hatad, ty den är ett ”dödligt gift” mot allt slags ont. Den upptäcker kroppsdråparen i det dolda hjärtehatet, själsmördaren i raka-vreden och andemördaren i dåretillmälets ilska (Matt 5:21, 22), horkarlen i begärets blick (27–28), skrymtaren i frampekad allmosa, bön och fasta (6:2, 5, 16), hedningen i långa böner (7), ulven i fårakläder (7:15) och ogärningsmannen t.o.m. i kraftiga gärningar i Jesu namn (22–23) och kräver Fadersviljans görande som villkor för inträde i himmelriket (21). Den kastar sitt ljus in i människohjärtats hemligaste vinklar och vrår och skonar inte de döda gärningarna i samvetet (Hebr 9:13–14). Den vill med ett ord vara en sådan hjärtats och levernets rättfärdighet, varpå evigt liv hänger. Därför är Bergspredikans rättfärdighet alltid ”nål i näsa” på den ”vite” Adam, den kristnade själviskheten, det ”evangeliska” okynnet.

Bergspredikans rättfärdighet är alltid martyr i orättfärdighetens värld. Och här fordras tålamod, Bergspredikans tålamod i lidandet för Bergspredikans rättfärdighet. Ett tålamod som inte står emot den som är ond och som mottar slaget även på vänstra kinden (Matt 5:39). Ett tålamod som visar sin äkta himmelriksart genom att det inte blott ryker (Jak 1:2–4) och kommer blott stumpvis som port-barnets tålamod. Det ska vara ett Stefanus-tålamod in i döden. Och salig är den som så lider. Över honom vilar härlighetens och Guds ande (1 Petr 4:14). Han är ett himmelriksbarn, som bär *sin* andel i rikslidandet (1 Petr 4:12–13; Kol 1:24). Ty detta rike kräver ett visst mått lidande för varje steg som det ska föras framåt (2 Tim 2:10–13).

Ni förföljda och lidande barn, skåda mannen på Patmos (Upp 1:9): *Jag, er broder Johannes som i Jesus delar lidandet och riket och uthålligheten med er.*

Tålmod i lidandet under smädelse och lögn (v. 11)

Ett Guds barn är inte blott *av* sanningen såsom en samvetsgrann världsmänniska eller hedning är det (Joh 18:37), utan det är *i* sanningen (1 Joh 5:20) och *gör* sanningen (1 Joh 1:6) och vandrar *i* sanningen (2 Joh 4; 3 Joh 4) och sanningen är *i* det (1 Joh 2:4).

Bergspredikan är sanningen. Den är det nya budet, som har blivit sanning i Kristus och är sanning i Guds barn (1 Joh 2:8). Den är ordet, som förblir ”i er” och som ger styrkan att besegra den onde (1 Joh 2:14).

Men världen känner inte sanningen. Den är i lögnen och av lögnens fader; och därför har den fåfängligheten kär och älskar lögnen (Ps 4:3). Den tål inte sanningen, och den försvarar sitt och använder alla sina vapen att smäda, förfölja och utrota sanningen.

I denna förföljelse deltar även den ”vita” världen. Ja, den går ofta längst däruti, ty den tror sig gå i Guds namn. Inget djur river så som klo-fåret (Matt 7:15), ty det har ”invärtes” klor och sargar invärtes. Och det var det djuret, som rev ihjäl Lammet på korset.

Men lidandet under förföljelse, smädelse och lögn är nåd, och under detsamma fortgår den trofaste Skaparens verk i själen (1 Petr 4:19). Också gör det luften friskare och anden kraftigare i barnkretsen.

Och vad det lider, så ska väl den tredje predikoängeln (Upp 14:9–12) ge den hel-ton i evangeliiförkunnelsen, att lamm-natur och vilddjurs-natur blir skillnaden mellan sanning och lögn. Och då samlas och mönstras härarna på båda sidor (Upp 13:4–10; 17:12–14; 19:11–16); och gudsrrike och världsrrike ska mäta sina krafter i en strid, där många blodröda martyrkronor ska utdelas. Den sista avgörande världsstriden på jorden står inte mellan kanoner eller bajonetter – den står mellan Lammet och vilddjuret, det sanna och falska profetdömet, mellan Bergspredikan och dess bokstavliga motsats (Luk 6:24–26). ”Här är de heligas tålmod och tro”.

Glädje och fröjd (v. 12)

Ett Guds barn är ett glatt barn, ty det har Bergspredikans glädje och fröjd. Inte port-barnets yra gnistor utan väg-barnets milda låga. Inte adventets sprakande bloss utan det stilla jul-ljuset.

Bergspredikan *är* fröjd, ty den är inte slavens boja utan Jesu ljuvliga ok. Alla dess bud är fröjde-förare från salighetens värld, och de bär barnet på den eviga kärlekens armar. De är den vita, rödkransade pingst-liljan, som fyller hjärta och liv med himmelsdoft. Det var denna pingstmening, som Herren la i de förbisedda orden: *Ni är mina vänner, om ni gör vad jag befäller er* (Joh 15:14). Då Herren befäller, ger han den stora nåden och glädjen att få göra honom en väntjänst. Och genom sådana tjänster växer barnet (Matt 5:19).

Skriften lägger stor vikt på Bergspredikans glädje. Den nämnes omkring 140 gånger i det Nya testamentet, och det himmelska fröjdelivets härlighet omtalas 200 gånger. *Glädjen eder i Herren alltid. Åter vill jag säga: Glädjen eder* (Fil 4:4). Och den dag, som inte var en fröjdedag, för den ska jag be om förlåtelse, innan jag somnar om aftonen, ty fröjd hör till andens frukt (Gal 5:22), och grenen står i fara

om den inte bär frukt (Joh 15:2). Ty Bergspredikans glädje visar sin evighetsart just däri, att den står kvar och hårdar ut mitt i bedrövelsen. Den ler genom tårar. Sådan var Paulus erfarenhet: bedrövade men *alltid* glada (2 Kor 6:10); vi sucka och är betungade i det dödliga kroppstättet, men är *alltid* vid gott mod (2 Kor 5:4–6).

Och själva lidandet för rättfärdigheten och under smädelse, lögn och förföljelse är ett glädjeämne: *Gläd er och jubla, för er lön är stor i himlen. På samma sätt förföljde man profeterna före er* (Matt 5:12).

Bergspredikans glädje är en djup och stilla kraft. Fröjd i Herren är vår starkhet. Den är oljan kring axeln i livets vagn, och med den går den lätt i de största ojämnheter.

Friska barn är glada barn, och glada barn är friska barn. Och ett friskt och glatt barn är ett starkt barn.

III

Återblickar

Vi har nu talat om de fyra port-tingen och de sex väg-tingen: de tio heliga tingen. De förra är hjärtekärlet, sådant det ser ut då själv, kött och värld blivit uttömda. De senare är det nya innehållet, det levande vattnet (gudsanden), som gjutes däri. De förra är den troshand, som evangelium skapar åt sig. De senare är själva evangelium som lägger sig i densamma. De förra är månen (det kalla, av en i sig själv död kropp återspeglade solljuset), på vilken Kvinnan (väg-barnen, församlingen) står. De senare är Solen (Kristus) i vilken hon är klädd (Upp 12:1; Kol 3:12 f.). De förra är sinnesändringen, bättringen, Johannesdopet, Johannesverket eller människoandens (den invärtes människans) återställande till *levande* insikt om sin evighetsfara, sitt evighetsbehov, sin evighetsräddning och sin evighetsbestämmelse. De senare är andedopet, räddningen. De förra är införlivandet till en lika död och de senare till en lika uppståndelse med Herren (Rom 6). Herren tog nämligen Johannesdopet, och han fick också vad det betecknade (för honom): dödsdopet (Matt 20:22–23). I gudsövergivenheten *var* han de fyra heliga port-tingen, hjärtekärlet, det fullkomligt återställda människoväsendet, den fulländade troshanden (Hebr 12:2). Han tog sig fram genom tro. I uppståndelsen *är* han de sex heliga väg-tingen, som han in i döden höll fast med tron i förnedringsande, och som han nu återfick såsom andelöftet, upphöjelseanden (Apg 2:33), vilken han utgjuter som pingstande (Apg 2:33). Så ingick Herren både i de fyra port-tingens dödsdop och i de sex väg-tingens andedop. Så är han vår port och vår väg, vårt dödsdop och vårt andedop.

Paulus älskar, som vi vet, att framställa nådesordningen såsom en dödslikhet och en uppståndelselikhet med Herren. Från denna synpunkt blir förloppet följande: Port-nöden, födslosmärtorna, framträder till en början som profetiska långfredagar (tider, långtider), och port-trösten som profetiska påskdagar (stunder, småtider). De växlar och växlar med varandra efter gudomlig vishet och vaksamhet. De kommer och går, stundom understödda av yttre bittra eller ljuva livshändelser. De tilltar i djup och styrka. Men så stundar änden på den profetiska tiden (människans gamla testamente). Uppfyllelsen är inne. Då kommer — efter dessa flera eller färre små-dödar, neddoppningar — stor-döden (den summariska generaldöden, långfredagskatastrofen), en avgörande

dödsdag eller dödstitid (ofta understödda av ”dödande” levnadshändelser) då man spikas på korset med Herren och dopböljorna slår ihop över huvudet och den gamla människan dränks. Och — efter dessa flera eller färre små-uppständelser — kommer stor-uppständelsen, då man framgår ur dödsgraven som en ny människa, pingstmänniskan.

Porten är lika trång och vägen lika smal för alla. Ty port och väg är sanningen, som ställer jämt lika krav på alla. Porten begär varken mer eller mindre av någon än döden, självens död. Överskriften till den är denna: genom död till liv (genom långfredag till påskdag) . Men människornas *erfarenhet* av port-trängseln är betydligt olika, allteftersom de har mer eller mindre av sådant som måste dö. I samma mån som människan har i behåll det barnasinne som tillhör himmelriket (Mark 10:13–16), i samma mån blir port-trängseln lindrig. Och i samma mån som hon har förlorat detta sinne och blivit ett falskt, tygellöst själv, som levt sig ut i syndens vida och breda rymder, i samma mån kännes porten trång och blir dödsarbetet fruktansvärt.

Kännetecknande för port-livet är sålunda det, att därunder råder väsentligen självisheten, den gamla människan, synden. Kännetecknande för väg-livet är det, att därunder råder väsentligen kärleken (till Gud över allt och till nästan som till en själv), den nya människan, nåden (oklyvd).

Men likasom port-barnet har förkänningar av väg-livet, så kan väg-barnet har efterkänningar av port-livet. Likasom port-barnet får ett stycke ”väg” fast det inte kommit in på vägen, så kan väg-barnet få ett stycke ”port” fast det kommit ut ur porten.* Så fick Paulus fast han var på vägen, en kraftig påminnelse om sin trångport, då han i Asien blev övermåttan betungad och utöver förmåga, så att han också *misströstade* och detta för att han inte skulle *lita på sig själv* (2 Kor 1:8–10).

Om människan är oförsiktig i vandeln så att självet reser sig och vill återta väldet, då låter Gud henne sjunka ned i sitt tröstlösa själv, och sätter henne i själv-fängelset tills hon blir nykter.

Exemplet

Vi har ett av Herren givet exempel på port-liv och väg-liv, som aldrig bör förbises. Det är hans första lärjungar. De var port-barn intill pingstdagen, därefter väg-barn intill döden. Den tid de vandrade med Herren var de inte pånyttfödda människor i nytestamentlig mening. Anden föder på nytt (Joh 3:3–6). Men anden var inte given (Joh 6:37–

* Endast i denna mening hör Rom 7:7-24 till väg-livet. Vi måste med M.F. Roos (se morgonbetr. den 13 nov.) m.fl. förlägga detta bibelställe till port-livet. I annat fall kommer det i strid med hundratals ställen om nyfödelsens segerkraft. Att det inte hör till väg-livet ser man bland annat därav, att det inte alls talar om den helige ande. Striden står här inte mellan anden och köttet. Den framställs i Rom 8. Inte mellan den nya och den gamla människan. Utan den står mellan å ena sidan den Invärtes människan, som är någonting annat än den nya människan, är människoanden med samvetslagen i sig, och å andra sidan självet (i *mig* bor inte något gott), köttet, syndens lag eller kraft i lemmarna. Rom 7 är port-livet, beskrivet särskilt från synpunkten av budordens dödande kraft över människan.

39) och kunde inte ges, förrän Herren själv fått den som härlighetsande (Apg 2:33). I Gamla testamentet var nyfödelsen förutsagd. Och därför borde Nikodemus ha känt till den (Jer 31:31–34; Hes 36:25–27; Joel 2:28 f., jfr, Apg 2:16 f.). Pingstdagens andeutgjutelse är den första pånyttfödelsen i världen. Gamla testamentets fromma fick inte ut löftet, medan de levde (Hebr 11:39–40). Inte ens Johannes Döparen. Och därför säger Herren om honom, att den minste i himmelriket är större än han (Matt 11:11), ty han upplevde inte pingstens himmelrike. Alla dessa fromma hade väsentligen blott port-liv.* Hos somliga, såsom hos Abraham, var det utvecklat till en mönstertro för alla tider. Men dessa härliga kärshjärtan hade blott gamla förbundets dropp-ande, ty strömmen fanns inte ännu. Och därav förklaras deras stora brister och grova syndafall. Men det kom en dag, då jorden skalv och hällebergen rämnade och gravarna öppnades, och många de avsomnades heliga kroppar stod upp och gick ut ur sina gravar efter hans uppståndelse (Matt 27:51–53). Då Herren förde det oförgängliga livet, evangelium, i ljuset på påskdagen (1 Tim 1:10), då förde han det också ned i dödsriket till dessa bidande fromma. Och så fick de ut löftet.

Lärjungarna följde Herren och mottog hans ord. Och detta ord verkade hos dem port-livet. Och sedda från denna synpunkt kunde han säga till dem: *”Ni är redan nu rena i kraft av ordet som jag har talat till er”* (Joh 15:3). Men det var inte blodets rening, ty långfredagens blod fanns ännu inte till.

Naturfördärvet var ännu en betydande makt i deras hjärtan och liv. Därav dessa många fall. Än kivas de om vilken av dem som är störst, så att Herren med fruktansvärd skärpa måste förhålla dem nödvändigheten av omvändelse och barnasinne såsom villkor för inträde i himmelriket (Matt 18:1–14; jfr. Mark 9:33–37). Än ligger de nedfallna i modlöshet och klenstro (Mark 10:32). Ja, t.o.m. i sista natten då de nyligen stigit upp från nattvardsbordet, utbryter en uppenbar träta ibland dem om vem som var störst (Luk 22:24). Och i ena stunden försäkrar de, att de inte skulle överge mästaren; i nästa stund fly de. Petrus har nyligen bedyrat sin ståndaktighet, nu svär han på, att han inte känner honom. Sådant är port-livet: blandning av ande och kött, upp och ned, stå och falla, än råder det ena, och än råder det andra.

Jesu död och uppståndelse, evangeliets kärna, kände de inte alls. Herren talade upprepade gånger härom. Men de förstod det inte (Luk 9:45). Ja, de ville inte ens *höra det talet* (Matt 16:21–23). En korsfäst Messias var för dem den största fasa. Ty de var, såsom judarna i allmänhet, fångna i jordiska, köttsliga och själviska förväntningar om honom. Han skulle sitta på Davids tron i jordisk härlighet och makt. Här hade de sin härskande skötesynd. Här fick de också dödsstöten. På samma gång som Mästaren dog, fick detta köttsliga, jordkrypande sinne dödsdopet. Ty nu var deras käraste förhoppning grusad för alltid. Så slog han med sin död ihjäl deras gamla människa. Och då han återkom till dem efter uppståndelsen, då ligger de där med krossat hjärta och nedbrutet själv. Men nu är kärlet tomt och redo. Nu kan det ta emot

* Härom säger M.F. Roos i morgonbetr. den 13 nov.: »Alla judar var fordom i viss mening under lagen, så som Paulus i Rom 4:16 säger, ty de var förpliktade att hålla Moses lag med alla de ceremonier som den föreskrev. Men de blev av Kristus återlösta, så att de undfick det nya testamentets barnaskap, Gal 4:5».

ande. Han blåser på dem: ”Ta emot den helige ande!” Nu kvicknar de till och börjar uppståndelsen ur graven. Och så ökar han deras andemått under de 40 dagarna. Nu få de stora droppar. Men ännu inte strömmen. Han befäller dem gå till Jerusalem, var stilla och vänta. Så kommer pingstdagen. Nu ges anden, så att själva deras hjärtan blir andekällor. Och från dem flödar strömmar av levande vatten under hela deras liv. Efter pingstdagen är de helt förändrade människor. De är väg-barn. Nu råder det goda. Och nu står de som en kopparmur mot hela världen.

Alltså: se upp, du port-barn, på lärjungarnes liv *före* pingstdagen! Där har du *ditt* exempel. Lär av alla deras goda sidor. Och tag också tröst av deras fel och fall, då du blöder under syndens tyranni och överflödande elände. Herren är densamme för dig som för dem.

Och se upp, du väg-barn, på lärjungarnes liv *efter* pingstdagen. Där har du *ditt* exempel. Och akta dig för att söka skydd för härskande synd bakom lärjungarnas port-livs-exempel.

O människa, här stundar storm. Vem du än är, så ska din levnads byggnad prövas med slagregn, flod och vind. Bygg dig därför ett hus av Bergspredikans virke på Bergspredikans berg! Var klok! Gräv djupt! (Luk 6:47–49) Gräv bort allt självets sand! Och bygg på klippan, *sådan Gud har lagt henne!* Gör golv av självkänedom, väggar av rättfärdighet, tak av tålmod, nio fönster av salighet, släpp in kärlekens sol, tapetsera med frid, möblera med fröjd och håll snyggt med renhjärtenhet. Låt ej elden slockna på börens härd, och var alltid hemma hos dig själv. *Få* fick ett hem, ty de lärde sig aldrig konsten att bygga med Bergspredikans nåd. Och många tappade sitt hem vid tröskeln till sitt hem eller förlorade sitt hem, därför att han inte blev hemma. Bergspredikans hus är himmelrikshemmet här nere (Hebr 12:18–24) och motsvaras av härlighetshemmet där uppe. Ja, det eviga hemmet däruppe! — Barn, hemåt, hemåt! Hem, hem till *rummet, berett, till ej-handgjorda boningen, till synd-, suck- och tårfria hyddan!* Hem, hem till *mång-mila guldstad med portar av pärlor och gator av guld!* Hem, hem! Ack ja, *snart* är vi hemma! Amen.

Språkligt moderniserad – PRELIMINÄR VERSION

Bibelcitater är från Folkbibeln 2015.

N.P. Wetterlunds Skriftkommitté tar tacksamt emot noteringar om korrekturfel i texten. Se vår hemsida www.npwetterlund.se

Uppdaterad digitalisering 2020-07-30

Efterskrift

Nils Peter Wetterlund föddes 1852 i Slättåkra församling i Halland. Han hade en svår och fattig uppväxttid, under vilken hans mors kristna tro var ett föredöme.

”Så skrev hon ANDENS LAG (Rom 8:2) i mitt blod redan med modersmjölken. I början, tyvärr, läste jag inte den skriften med allvar och flit. Dock stod den kvar. Och den tog liv i boken ANDENS LAG, som andeväsentligt är min moders verk.” Vill Du veta mer om N. P. Wetterlunds tidigare liv finns det beskrivet i Bertel Andréns prästmötesavhandling 1943. Wetterlund prästvigdes 1885. Så fortsatte ett liv i ständig bön. Som predikant samlade han stora skaror. Efter en tid i Torsång kom han till Leksand 1886, där han gifte sig med Maria Arosenius. De flyttade till Skattunge kapellförsamling i Orsa. År 1895 blev han kyrkoherde i Floda. ”Man kunde inte låta bli att gå i kyrkan”, säger en Floda-bo.

Vid Lutherska konferensen 1901 höll han två föredrag:

”Syndabekännelse och omvändelse” och ”Guds barn och världens barn”. Vid en provpredikan i Jakobs kyrka talade han om **”Jesu lära”**. År 1904 började en lång och svår sjukdomstid.

Under den hade han en syn: *”Jag såg framför mig en hög mur, och på den en liten öppen dörr. Jag gick dit och såg därin. Där vandrade sälla skaror bland härliga träd. Jag tänkte: ”Detta är de levandes land.” Och jag greps av en häftig lust att gå därin. Men då såg jag en ängel vid porten. Han stängde dörren och sa: ”Inte nu, men då Du lidit ut vad ut måste och lidit in vad in måste, då öppnar jag dörren och Du får gå in.”*

Under sjukdomstiden mognade hans **”ANDENS LAG”**, som utkom 1910–12. Efter 1915 predikade han endast när han var kallad och ombedd därtill. Som personlig själasörjare hade han en stor och omfattande uppgift. Han var då bosatt i Stockholm. En höstdag 1928 efter ett svårt lidande sa han till sina vänner vid sjukbädden: ”Nu är jag frälst”, bad för dem alla och insomnade.

Här är inte platsen att redogöra för Wetterlunds tankar. Dem får Du möta i hans skrifter. Om Du har tålamod kommer Din tro att fördjupas, och mycket av det svåra i Bibeln får sin förklaring. De falska föreställningar, som alltjämt smyger sig in i församlingarna, bemöter han med kraft. Denna renande eld blir en rannsakan även för dagens läsare och kan föra den, som är tveksam till kristendomen, till tro.

Välkommen bland Wetterlunds åhörare och vänner!

N.P. Wetterlunds Skriftkommitté